

LIIKUNTA- OLOSUHTEIDEN STRATEGINEN KEHITTÄMISTYÖ KUNNISSA

SELVITYS NYKYTILANTEESTA
JA KEHITTÄMISTARPEISTA

LIIKUNTAOLOSUHTEIDEN STRATEGINEN KEHITTÄMISTYÖ KUNNISSA

SELVITYS NYKYTILANTEESTA JA KEHITTÄMISTARPEISTA

SMARTSPORTIN JULKAISUJA 2020:1

ISSN: 2670-2061

ISBN: 978-952-69277-1-8 (pdf)

Ulkoasu ja taitto: Pirjo Uusitalo-Aura/SmartSport

Kuvat: Seinäjoen kaupunki, Järvenpään kaupunki, Hämeenlinnan kaupunki,
Keravan kaupunki , Unsplash, Shutterstock

© 2020 SmartSport -kehittämisosuuskunta

www.smartsport.fi

SmartSport on liikunnan ja urheilun asiantuntijayritys. Yrityksen jäsenillä on pitkä ja laaja-alainen kokemus liikunnasta ja urheilusta. Asiakkaita ovat kunnat, valtionhallinto, järjestöt, seurat ja liikunta-alalla toimivat yritykset.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....4

- 1.1 Selvityksen lähtökohdat.....4
- 1.2 Selvityksen tarkoitus ja toteutus.....5
- 1.3 Kuntien liikuntaolosuhteet - mistä puhutaan6
- 1.4 Strategisuus liikuntaolosuhteiden kehittämistyössä7

2. SELVITYKSEN PÄÄHAVAINNOT 8

- 2.1 Pääosassa kuntia tehdään olosuhdetyötä tilannekohtaisella käsiohjauksella – kolmasosalla pidempijänteisiä kokonais-suunnitelmia.....9
- 2.2 Yhtenäistä näkemystä strategisesta suunnitelmapirosessista ei ole – toteutustavat ja lopputuotteet kunnissa varsin kirjavia.....10
- 2.3 Prosessien haasteellisuudesta huolimatta kunnat kokevat omat liikuntapaikkasuunnitelmansa hyödyllisiksi.....12
- 2.4 Arki vie ja strategiat vikisee – resurssien puute ja hallinnollinen kitka pidempijänteisen kehittämistyön suurin este.....13
- 2.5 Pääosa kunnista toivoo malleja ja työkaluja liikuntapaikka-suunnitelmien tekemiseen – myös valtionhallinnon kepile ja porkkanalle nähtiin tilausta.....14
- 2.6 Kunnallisten liikuntapalveluiden pelikentällä maalit ja rajaviivat epäselviä sekä pelivälineet huonossa kunnossa – strategisuuden edellytyksetkin tällöin heikot15
- 2.7 Kehittämispulsseja – resursseja, kumppanuutta ja tukitoimenpiteitä tarvitaan, mutta myös avointa arvokeskustelua.....17

LIITEOSIO

3. LIIKUNTATOIMILLE SUUNNATUN KYSELYN PÄÄTULOKSET 18

- 3.1 Taustatietoja19
 - 3.1.1 Taustatiedot vastanneista kunnista.....19
 - 3.1.2 Liikuntatoimien yleisarviot oman kunnan olosuhdetilanteesta20
 - 3.1.3 Liikuntatoimien tyytyväisyys olosuhdetilanteen seurannan työkaluihin.....22
 - 3.1.4 Liikuntatoimien tyytyväisyys omaan rooliin poikkihallinnollissa olosuhteissa.....23
- 3.2 Tietoja kuntatasoisista liikuntapaikkasuunnitelmista24
 - 3.2.1 Liikuntapaikkasuunnitelmien yleisyys, muoto ja julkisuus.....24
 - 3.2.2 Liikuntapaikkasuunnitelmien toteutustavoista25
 - 3.2.3 Liikuntapaikkasuunnitelmien sisällöistä ja laajuudesta28
 - 3.2.4 Liikuntapaikkasuunnitelmista saadut kokemukset32
- 3.3 Tietoja kunnista, joilla ei ole kuntatasoista liikuntapaikka-suunnitelmaa.....34
 - 3.3.1 Liikuntapaikkasuunnitelman puuttumisen syyt.....34
 - 3.3.2 Muiden kehittämissuunnitelmien olemassaolo.....35
 - 3.3.3 Olosuhdetyön ohjurit kunnissa, joissa ei ole kuntatasoista liikuntapaikkasuunnitelmaa.....36
- 3.4 Kuntien aputarpeet liikuntapaikkasuunnitelmiin liittyen.....37
- 3.5 Kyselyn päätuloksia taulukkomuodossa38

1. JOHDANTO

1.1 SELVITYKSEN LÄHTÖKOHTIA

Liikunnallinen fyysinen aktiivisuus eri muodoissaan tapahtuu moninaisissa olosuhteissa. Virallisten liikunta- ja urheilupaikkojen lisäksi tärkeitä liikuntaolosuhteita ovat mm. kävely- ja pyöräteiden sekä julkisten luonto-, puisto- ja piha-alueiden kaltaiset liikkumisympäristöt. Näiden moninaisten olosuhteiden suunnittelussa, toteuttamisessa ja ylläpitämisessä kunnat ovat Suomessa keskeisimmässä roolissa. Kuntatasolla tämän laajan olosuhdeverkoston kehittäminen ei ole helppoa. Haasteita aiheuttavat mm. eri olosuhteisiin liittyvien tarpeiden ja vaatimusten muutokset sekä myös kuntaorganisaation sisäinen koordinaatio eri hallintokuntien yhdyspinnoissa toimittaessa. Tällainen kokonaisuuden hallinta vaatii onnistuakseen ajantasaista tietoa olosuhdeverkoston nykytilasta ja kehittämistarpeista sekä tästä tietopohjasta kumpuavaa pitkäjänteistä suunnitelmallisuutta.

Liikuntaolosuhteiden kehittäminen ja ylläpito ovat kunnille myös merkittävä taloudellinen panostus. Tälle resurssoinnille on perinteisesti ollut laaja yhteiskunnallinen hyväksyntä. Erityisesti kansanterveydellinen huoli väestön riittämättömästä liikunta-aktiivisuudesta sekä paikalliseen urheiluseuratoimintaan liitetyt erilaiset positiiviset arvot, ovat tarjonneet kuntien olosuhdetyölle vahvaa selkänojaa. Nähtävissä kuitenkin on, että kroonisesti kiristynyt julkinen talous on muuttamassa tätä tilannetta. Vaikka liikunta- ja urheiluolosuhteiden merkitys hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistäjänä tunnustetaan kunnissa, rajallisilla resursseilla ei kaikkeen perusteltuunkaan tarpeeseen pystytä enää vastaamaan. Tilanne edellyttää kunnissa enenevässä määrin resurssoinnin painopisteiden valintoja ja sitä kautta entistä strategisempaa otetta liikunnan ja urheilun olosuhdetyöhön.

Tietopohjaisen ja strategiseen olosuhdetyöhön kuntia ohjaavat vahvasti myös vuonna 2015 päivitetty liikunta- ja kuntalaki sekä tuoreimpana 2018 loppuvuodesta valmistunut Liikuntapoliittinen selonteko. Tärkeäksi osaksi tietopohjaista kehittämisotetta nostetaan kaikissa em. valtionhallinnon linjauksissa kuntalaisten kuuleminen ja osallistaminen. Lähtökohtana on, että kuntalaisten näkemysten ja toiveiden tulisi aiempaa vahvemmin näkyä paikallistason olosuhdekehittämisen painopistevalinnoissa.

Liikuntaolosuhteiden entistä strategisemmalle kehittämisotteelle kuntatasolla on edellä kuvatuista syistä olemassa vahvaa yhteiskunnallista tilausta. Asian liikuntapoliittisesta tärkeydestä huolimatta aihealueeseen liittyy selvää tietovajetta. Valtakunnallinen kokonaiskuva strategisen kehittämisotteen nykyisestä tilanteesta kuntakentässä puuttuu, kuten tieto kuntien saamista kokemuksista ja hyödyistä omista nykyisistä suunnitelmaprosesseistaan. Myöskään tietoa kuntien mahdollisista aputarpeista asiassa ei ole kerätty. Tällä selvityshankkeella on pyritty kartoittamaan aihealuetta eri näkökulmista ja rakentamaan siten tilannekuvaa nykyhetkestä ja mahdollisista kehittämistarpeista. Selvityksen tavoitteena on, että paremman tilannekuvan kautta voidaan auttaa valtionhallinnon toimijoita mahdollisten tukitoimenpiteiden suuntaamisessa ja toisaalta kuntien liikuntatoimijoita oman kunnan olosuhdetyön toteutustapojen arvioimisessa ja kehittämisessä.

Selvityksen toteuttamiseen on saatu avustusta Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämismäärärahoista.

1.2. SELVITYKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Selvityshankkeen tarkoituksena on tuottaa tilannekuvaa kuntien liikuntaolosuhteiden kehittämistyön nykytilanteesta, erityisesti työn strategisuuden näkökulmasta. Selvitystyötä ovat pääosin ohjanneet alla olevat kysymysasettelut:

- Määrällisen tilanteen selvittäminen;** mm. kuinka monessa kunnassa on tehtynä tai tekeillä kuntatasoisia liikuntapaikkasuunnitelmia / -strategioita ja miten määrällinen tilanne eroaa kuntatyypeittäin.
- Olemassa olevien suunnitelmien sisällöllinen tarkastelu;** mm. miten kunnissa toteutettu suunnitelmaprosessi ja osallistaminen, miten kuntien suunnitelmissa näkyy strategisuus, kuinka laaja-alaisesti olosuhdeasioita on tarkasteltu yms.
- Minkälaisia kokemuksia prosesseista on saatu;** mitkä asiat nähty suunnitelmien laadintaprosesseissa haasteina, kuinka hyödyllisiksi valmistuneet suunnitelmat on arvioitu yms.
- Mitkä asiat strategisen olosuhdetyön esteinä;** mm. mitä syitä kunnilla kuntatasoisten kokonaissuunnitelmien puuttumiselle.
- Kuntien aputarpeet;** mm. minkälaisia liikuntapaikkaverkoston nykytila-analyysiin ja liikuntapaikkastrategioiden toteuttamiseen liittyviä apu- ja tukitarpeita kunnissa on asiassa.

Selvityksen käytännön toteuttamisesta on vastannut liikunnan ja urheilun kehittämistyöhön erikoistunut SmartSport osuuskunta. Selvityksen tekemiseen ovat SmartSportissa osallistuneet Jan Norra, Pasi Mäenpää, Juha Heikkala ja Anni Polari sekä raportin taittotyön osalta Pirjo Uusitalo-Aura. Lisäksi selvityshankkeen tukena on toiminut asiantuntijaryhmä, jonka jäseninä ovat olleet Erja Metsäranta (OKM), Tanja Onatsu (Likes), Mari Walker-Ahonen (Kuntaliitto), Erja Rappe (Ikäinstituutti), Kaisa Mäkelä (YM) sekä Timo Ståhl (THL).

Hankkeen toteutustapa on kuvattu alla olevassa kuviossa. Selvityksen pääaineisto on kerätty Manner-Suomen kuntien liikuntatoimin suunnatulla sähköisellä kyselyllä, joka toteutettiin 2019 elokuussa. Määräaikana kyselyyn saatiin vastaukset 173 kunnasta, mikä tarkoittaa 58%:n vastausprosenttia ja siten kokonaisuudessaankin varsin edustavaa aineistoa. Erityisen edustava aineisto on yli 50 000 asukkaan kaupunkien osalta, joista kyselyn on vastannut 95%. Kyselyn aineisto ja tulokset on kuvattuna erikseen raportin osiossa 4. Kyselyaineiston lisäksi liikuntatoimien näkemyksiä aihealueeseen koottiin 13 liikuntatoimen vastuuhenkilön haastattelun kautta. Haastattelut kohdistettiin eri kokosiin kuntiin. Lisäksi osana hanketta tehtiin sisällönanalyysit 17:sta kuntien olosuhdetyötä ohjaavista suunnitelma/strategia-asiakirjasta. Haastattelut ja sisällönanalyysit tuottivat selvitykselle laadullista tausta-aineistoa, jota hyödynnettiin selvityksen päähavaintojen koostamisessa, mutta ko. aineistoja ei raportissa erikseen käsitellä.

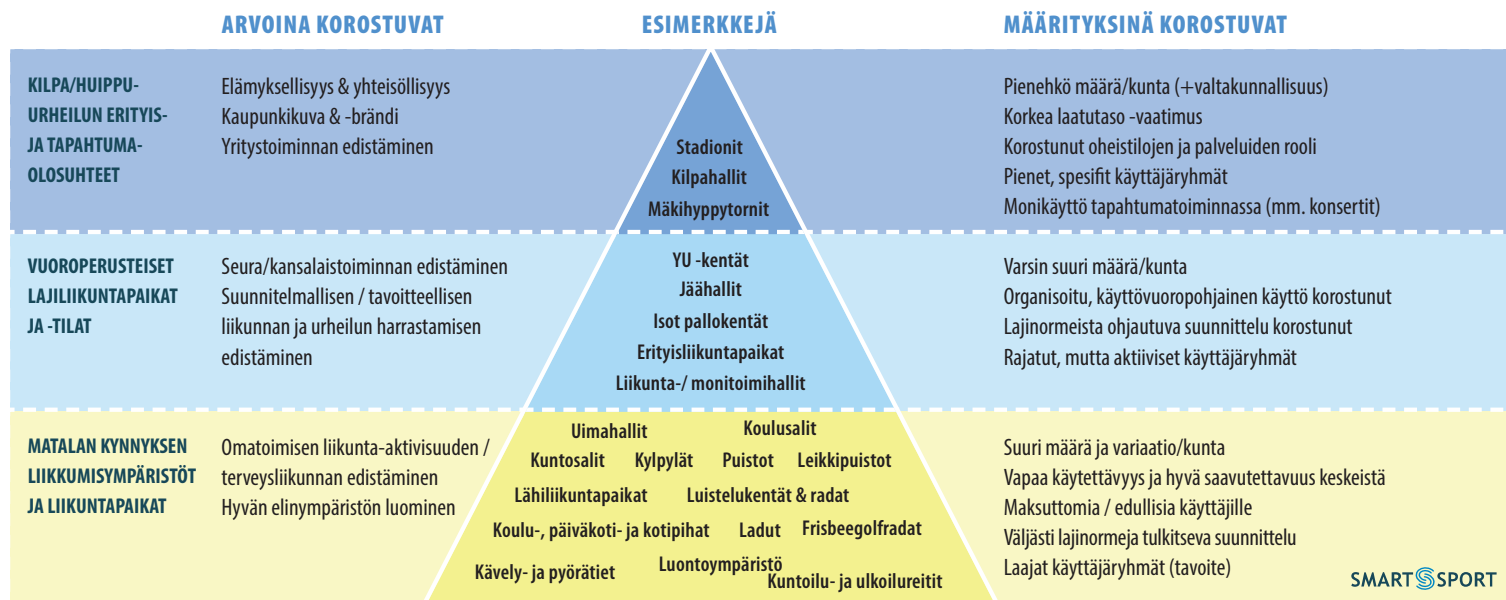
KUVIO 1. Selvityksen tiedonkeruun osa-alueet

1.3. KUNTIEN LIIKUNTAOLOSUHTEET – MISTÄ PUHUTAAN

Selvityksen lähtökohtien esittelyssä nostettiin esiin niiden erilaisten olosuhteiden moninaisuus, jota luovat edellytykset yksilöiden kevyemmälle ja hetkittäiselle arkiliikumiselle, tavoitteellisemmalle liikunnan ja urheilun harrastamiselle sekä myös ammattimaiselle urheilutoiminnalle. Lisäksi korostettiin kuntien keskeistä roolia näiden kaikkien erilaisten olosuhteiden tuottajina ja ylläpitäjinä. Alla olevassa kuviossa on pyritty karkeasti jäsentämään tätä laajaa liikuntaolosuhteiden kokonaisuutta. Terminologisen tiivistämisen takia, tässä raportissa tullaan jatkossa käyttämään pääsääntöisesti liikuntaolosuhteet -termiä tarkoittaen koko ao. kokonaisuutta.

Kuvion lähtökohtana on ollut tarkastella sitä, miten erilaiset liikuntaolosuhtetyypit poikkeavat toisistaan sen suhteen minkälaisia arvopäämääriä niiden toteuttamisella kunnissa pyritään tyypillisesti edistämään ja toisaalta minkälaiset määritykset niissä korostuvat.

Kuntien liikuntaolosuhteiden kivijalan muodostavat erilaiset *matalan kynnyksen liikuntapaikat*, joiden päätarkoituksena on tehdä terveyden kannalta riittävä fyysinen aktiivisuus kuntalaisille mahdollisimman helpoksi ja houkuttelevaksi. Näiden olosuhteiden suunnittelussa huomiota pyritään kiinnittämään siten erityisesti mm. hyvään saavutettavuuteen sekä vapaaseen käytettävyyteen. Toinen keskeinen kuntien tuottama olosuhdekokonaisuus ovat erilaiset *vuoroperusteiset lajiliikuntapaikat*, joiden päätarkoituksena on tukea paikallista kansalaistoimintaa sekä kuntalaisten tavoitteellista liikunnan ja urheilun harrastamista. Näiden olosuhteiden suunnittelua määrittävät vahvasti erilaiset lajilähtöiset normit ja tarpeet. Kolmantena olosuhdekategoriana voidaan pitää erilaisia *kilpa- ja huippu-urheilun tapahtumaolosuhteita*, joiden avulla pyritään erityisesti luomaan paikallista identiteettiä ja vetovoimaa. Näiden olosuhteiden toteutuksessa korostuvat lajinormien ohella moninaiset korkean laatutason vaatimukset. Näillä olosuhteilla on korostetumpi rooli isojen kuntien olosuhdetarjonnassa kuin pienten kuntien osalta.

KUVIO 2. Liikuntaolosuhteiden jäsentelyä kolmeen kategoriaan.

1.4. STRATEGISUUS LIIKUNTAOLOSUHTEIDEN KEHITTÄMISTYÖSSÄ

Selvitysraportin seuraavilla sivuilla rakennetaan tilannekuvaa siitä millä tavoin Suomen kunnat toteuttavat tällä hetkellä liikuntaolosuhteiden kehittämistyötä. Lähtökohtana on ollut näkemys siitä, että kuntien liikuntaolosuhteiden kehittämistyössä on kysymys laajan olosuhdekokonaisuuden haltuun ottamisesta, ei pelkästään virallisten liikunta- ja urheilupaikkojen kehittämisestä. Toisaalta selvityshanketta on ohjannut ennakkoymmärrys tämän työn nykyaasteista tarpeiden ja resurssien epätasapainossa. Selvityksessä on pidetty myös lähtökohtana sitä, että kuntien tulisi liikuntaolosuhteidensa osalta pyrkiä tieto- ja arvopohjaiseen, kuntalaisia ja paikallistoimijoita osallistavaan, poikkihallinnolliseen sekä pitkäjänteiseen kehittämistyöhön. Tällaisen kehittämisotteen kuvaamiseen halutaan viitata tässä selvitysraportissa, sen nimeä myöten, strategisuus -termillä.

Kuntien liikuntaolosuhteiden kokonaiskehittämistä ohjaavissa prosesseissa ja asiakirjoissa on kunnissa strategian sijasta tyypillisemmin käytetty suunnitelma-termiä. Useasti sanavalinta liittyy kuntien yleisiin suunnittelukäytäntöihin, joissa strategia on sanana varattu koko kuntaa ja kaikkia sen palveluita ohjaavan asiakirjan käyttöön. Toisaalta kuitenkin strategisuus ja suunnitelmallisuus tarkoittavat myös erilaista lähestymistapaa kehittämistyöhön, jotka ovat merkityksellisiä tämän selvityksen lähtökohtien ja myös sen päähavaintojen kannalta. Ohessa on tiiviisti kuvattuna keskeisiä erityisesti strategiseen kehittämisoitteeseen sisältyviä painotuksia, joiden voidaan ajatella erottavan sen pelkästä suunnitelman laadinnasta.

Strateginen lähestymistapa:

- Korostaa kehittämistyöhön liittyvien päämäärien kirkastamista. Suunnitelman laadinnassa erilaiset arvolähtökohdat otetaan useimmiten annettuina.
- Ajallinen perspektiivi on yleensä suunnitelmatyötä pidempi, sekä toimintaympäristön analysoinnin että tulevaisuuden toimenpiteiden tarkasteluiden osalta.
- Avataan ajattelua, kannustetaan luovuuteen ja uudenlaisten ratkaisumallien ja kumppanuuksien etsimiseen. Suunnitelmatyö on luonteeltaan enemmänkin sulkeva, toimenpideratkaisuja ja toimijoita rajaava.
- Osallisten joukon monimuotoisuus on tärkeää, suunnitelmatyössä fokus on tarkasteltujen toimintojen ydintoimijoissa.

Huomioiden yllämainitut strategisuuteen liittyvät ydinpiirteet, voidaan perustellusti esittää liikuntaolosuhteiden kehittämisen vaativan kunnissa nimenomaan entistä strategisempaa kehittämisotetta. Jo nyt, ja erityisesti lähitulevaisuudessa tullaan kunnissa tarvitsemaan kykyä ja rohkeutta kirkastaa kunnallisten liikuntapaikkapalveluiden päämääriä, etsiä innovatiivisia ratkaisumalleja erilaisiin olosuhdetarpeisiin sekä hakea uudenlaisia yhteistyömuotoja ja -kumppanuuksia olosuhdetyöhön. Toisaalta suunnitelmallisuuttakin tarvitaan strategisuuden jatkoksi. Tältä osin kysymys ei ole valintatilanteesta, vaan kumppanin lähestymistavan vahvuuksien hyödyntämisestä. Luonteva tapa näiden yhdistämiselle on nähdä suunnitelmat ja niihin liittyvät laadinta-prosessit strategisten kehittämisprosessien käytäntöönpanon välineinä.

An aerial photograph of a sports complex. On the left is a modern stadium with a black facade and yellow seating, labeled 'omaopstadion'. To its right is a large outdoor tennis court with multiple red and green courts. In the foreground, there is a large white, tent-like structure, possibly a temporary stadium or event space. The complex is surrounded by a parking lot and a road, with a dense forest in the background.

**2.
SELVITYKSEN
PÄÄ-
HAVAINNOT**

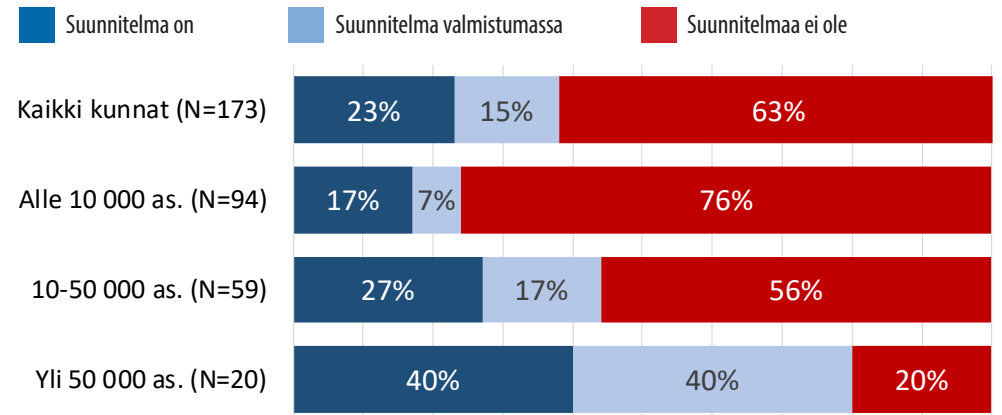
2. SELVITYKSEN PÄÄHAVAINNOT

2.1. PÄÄOSASSA KUNTIA TEHDÄÄN OLOSUHDETYÖTÄ TILANNEKOHTAISELLA KÄSIOHJAUKSELLA – NOIN KOLMASOSALLA PIDEMPIJÄNTEISIÄ KOKONAISUUNNITELMIA

Selvityshankkeen yksi ydinkysymyksistä oli kartoittaa sitä kuinka yleisesti kunnat ohjaavat liikuntaolosuhteittensa kehittämistyötä pidempijänteisellä kokonaissuunnitelmalla tai strategialla. Kuntien liikuntatoimiin suunnatun kyselyn perusteella tällainen ajantasainen kirjallinen dokumentti löytyi 23%:lla kunnista ja 15%:lla sellainen oli valmistumassa kyselyvuonna. Vastaavasti 63%:lla kunnista tällainen suunnitelma puuttui eikä myöskään ollut työn alla. Näin ollen selvä pääosa Suomen kunnista toteuttaa olosuhdetyötään ilman, että sen perustana olisi jokin virallinen, pidempijänteisesti ja kokonaisvaltaisesti kehittämistyötä ohjaava asiakirja. Kuntien välillä oli kuitenkin selkeitä eroja asiassa. Kehittämistyön tueksi tehdyt liikuntapaikkasuunnitelmat olivat selvästi yleisempiä asukasluvultaan suuremmissa kunnissa kuin pienissä kunnissa. Esimerkiksi yli 50 000 asukkaan kaupungeista 80%:lla oli suunnitelma jo olemassa tai sellainen oli valmistumassa.

Pitkjänteinen ja kokonaisvaltainen kehittämisote edellyttää kunnissa myös omien liikuntaolosuhteiden nykytilanteen aktiivista seuranta ja arviointia erilaisista näkökulmista. Tästä lähtökohdasta selvityksessä kartoitettiin myös kuntien tyytyväisyyttä omiin työkaluihinsa ja toimintamalleihinsa asiassa Selvityksen perusteella vain pieni osa kunnista pitää omaa tilannettaan näiltä osin hyvänä. Erityisen tyytymättömiä kunnat olivat erityyppisten reitistöjen (kävely- ja pyörätiet, ladut, ulkoilureitit) määrällisen käytön seurannan välineisiinsä, joiden tilannetta 75% kunnista piti omalta osaltaan heikkoina. Myös varsinaisten liikunta- ja urheilupaikkojen määrällisen käyttöseurannan välineitä kolmasosa kunnista piti osaltaan heikkoina. Jossain määrin parempina kunnat pitivät tilannettaan erilaisten laadullisen seurannan työkaluihin (esim. asukaskyselyt, sähköiset palautejärjestelmät yms.) liittyen, mutta vain viidesosa kunnista piti niidenkään osalta tilannetta hyvänä.

Onko kunnalla VOIMASSA OLEVA JA KIRJALLINEN olosuhdetyötä strategisesti, laaja-alaisesti ja pitkäjänteisesti ohjaava KUNTATASOINEN LIIKUNTA-PAIKKASUUNNITELMA?

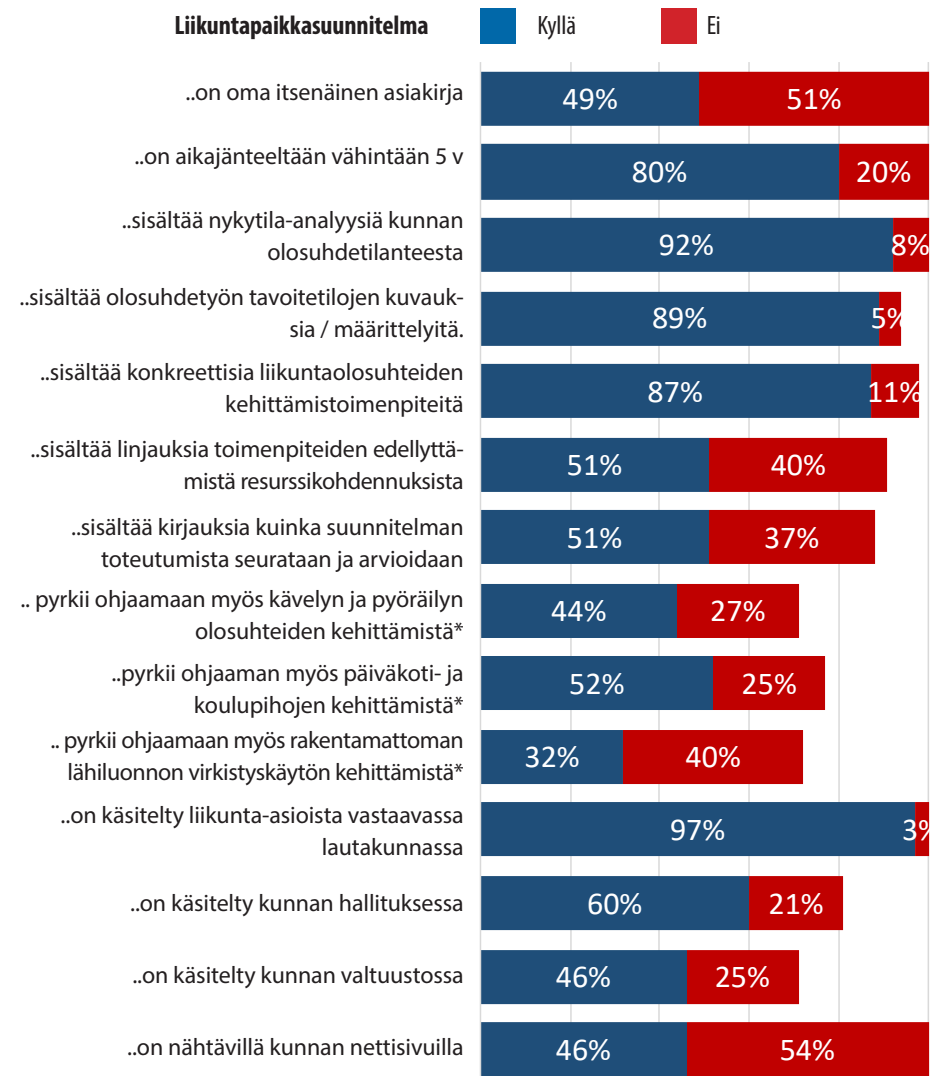
Kuvio 3. Liikuntapaikkasuunnitelmien / -strategioiden yleisyys kunnissa.

Edellä kuvatut kyselytulokset kertovat siitä, että suurelta osin kuntien liikuntaolosuhteiden kehittämistyön otetta kuvaa nykyisellään strategisuuden sijasta paremminkin tilannekohtaisen käsiohjauksen vaikutelma. Pääosassa kuntia olosuhdetyötä eivät ohjaa kokonaisvaltaiset ja pitkäjänteiset kehittämisnäemykset vaan enemmänkin lyhyen aikajänteiden tilannearvioinnit ja niihin reagoinnit. Tilannetta ei kunnissa luonnollisesti helpota, että asiaan keskeisesti kytkeytyvät tilannearvioinnit ja seurannan välineet eivät selvityksen perusteella ole hyvällä tasolla. Seuraavassa pureudutaan aihealueen problematiikkaan yksityiskohtaisemmin. Huomion kohteeksi otetaan osiossa 2.2 ja 2.3 vain ne kunnat, jotka olivat laatineet tai kyselyvuoden aikana työstivät pidempijänteisiä suunnitelmia olosuhdetyölleen ja tarkastellaan minkälaisilla toteutusprosesseilla ja sisällöillä niitä on tehty.

2.2 YHTENÄISTÄ NÄKEMYSTÄ LIIKUNTAPAIKKASUUNNITELMISTA EI OLE – TOTEUTUSTAVAT JA LOPPUTUOTTEET KUNNISSA VARSIN KIRJAVIA

Oheiseen kuvioon 4 on poimittu ja pelkistetty joitakin tehdyn kyselyn kautta saatuja keskeisiä perustietoja kuntien liikuntapaikkasuunnitelmien sisällöistä ja käsittelytavoista. Kyselyn perusteella noin puolessa kunnista, joilla on olemassa liikuntapaikkasuunnitelma, se on oma itsenäinen asiakirja. Vastaavasti noin puolessa se on osa jotakin muuta asiakirjaa, kuten esim. kunnan yleistä liikuntapalveluiden kehittämissuunnitelmaa. Noin 80%:ssa kuntia tehdyt suunnitelmat ovat aikajänteeltään vähintäänkin viiden vuoden mittaisia, joten siltä osin ne edustavat strategisen kehittämisotteen mukaista pitkäjänteisyyttä. Myös yleiset strategisen kehittämisotteen peruselementit, kuten nykytila-analyytit, tavoitetilojen määrittelyt ja kirjaukset konkreettisista toimenpiteistä tavoitteiden saavuttamiseksi, löytyvät kuntien vastausten perusteella lähes kaikista suunnitelmista. Sen sijaan vain puoleen suunnitelmista oli kirjattuna linjauksia tarvittavista resurssikohdennuksista sekä suunnitelman toteutumisen seurannasta ja arvioinnista. Lähtökohtaisesti myös näitä voidaan kuitenkin pitää erittäin tärkeinä osa-alueina strategisissa ja vaikuttavuuteen pyrkivissä suunnitelma-asiakirjoissa.

Päätöksentekoon vaikuttamisen näkökulmasta kyselyssä kartoitettiin myös suunnitelmien käsittelytapoja kunnissa. Lähes kaikissa kunnissa syntyneet suunnitelmat oli käsitelty liikunta-asioista vastaavassa luottamuselimestä, mutta selvästi harvemmin kunnan hallituksissa tai valtuustoissa. Kunnallisen päätöksenteon avoimuuden näkökulmasta valitettavana tietona voidaan pitää erityisesti sitä, että kyselyn perusteella alle puolessa kunnista tehdyt suunnitelmat olivat julkisesti nähtävillä kunnan nettisivuilla. Kyselyssä kartoitettiin myös sitä, tarkastelevatko kunnat suunnitelmissaan varsinaisten liikuntapaikkojen lisäksi muun tyyppisiä liikuntaolosuhteita. Kyselyn perusteella mm. kävely- ja pyöräteiden, päiväkotij- ja koulupihojen ja rakentamattoman lähiluonnon kaltaiset omatoimisen liikkumisen olosuhteet varsin yleisesti puuttuivat kuntien suunnitelmien sisällöistä ja kehittämistavoitteista.

Kuvio 4. Kuntien liikuntapaikkasuunnitelmien sisältöjen tarkastelua (n = 63)

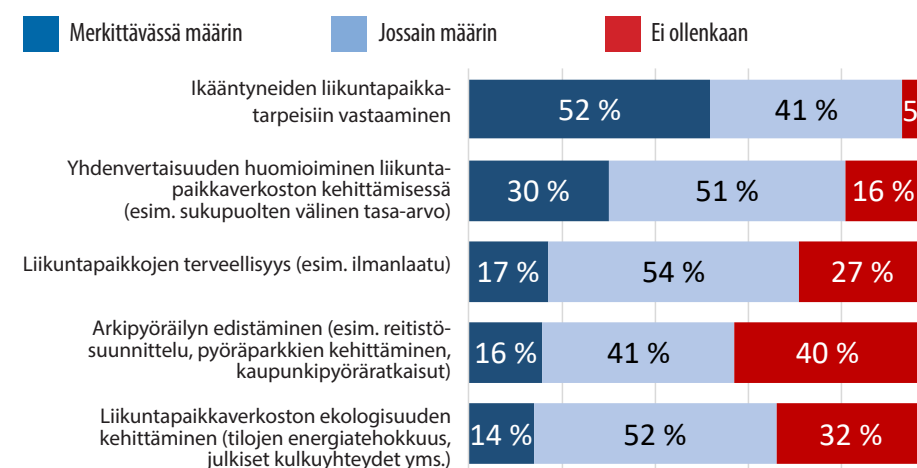
*Ko. kysymyksissä vastaajan ollut mahdollista valita myös vaihtoehto, että "osa-alueella oma erillinen suunnitelma". Taulukon Ei sarakkeessa oleva %-luku osoittaa niitä kuntia, joilla ei ole ko. osa-alueella myöskään tällaista erillistä suunnitelmaa

Oheisessa kuviossa 5 on poimittuna vielä joitakin huomionarvoisia tietoja suunnitelmien sisältöön liittyen. Kyselyssä kartoitettiin kunnilta myös sitä, missä määrin ne olivat suunnitelmien sisällöissä huomioineet erilaisia liikuntapaikkarakentamiseen kytkeytyviä ajankohtaisia ja tulevaisuuden haasteita. Kyselyn perusteella esimerkiksi ikääntyvien tarpeiden huomiointi oli varsin läpäisevästi mukana kuntien suunnitelmissa, mutta sen sijaan mm. ilmastonmuutoksen torjuntaan kytkeytyvät näkökulmat, kuten liikuntapaikkaverkoston ekologisuuden ja arkipyöräilyn edistämisen teemat, olivat huomioituna huomattavasti harvemmin ja vähäisemmin.

Kuvioon 6 on poimittu tietoja kuntien liikuntapaikkasuunnitelmiin liittyvistä osallistamisprosesseista. Kyselyn perusteella suunnitelmien laadinnassa on osallistamisen osalta vahvimmin painotettu paikallisen seurakentän ja kuntalaisten kuulemista sekä myös kuntaorganisaation sisäistä poikkihallinnollista osallistamista. Näiden osallistamisvaiheiden merkitystä on selvästi yli puolet kunnista arvioinut tärkeäksi osaksi suunnitelmajärjestelmää. Sen sijaan kunnan luottamushenkilöstön osallistaminen ei ole ollut yhtä merkittävässä roolissa ja paikallisten liikunta-alan yrittäjien kuuleminen vielä vähäisemmässä.

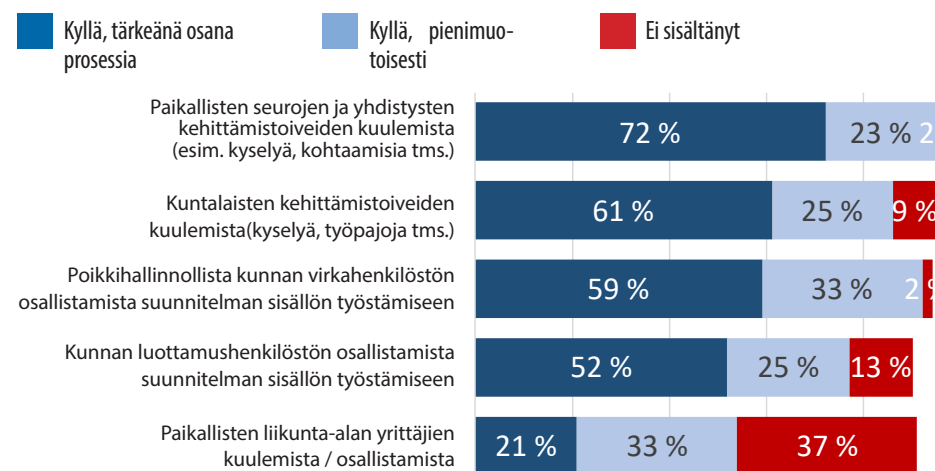
Yleishavaintona kuntien liikuntapaikkasuunnitelmista voidaan todeta, että selvityksen perusteella ne ovat varsin kirjavia. Huolimatta yleisestä suunnittelutyön perusasioiden osaamisesta, selvityksen aineistosta välittyy kuva, että kunnilta varsin yleisesti puuttuu kirkas näkemys siitä, mitä ja keitä varten liikuntapaikkasuunnitelmia tehdään ja miten niiden laadintaprosessit tulisi toteuttaa. Kyselyaineiston ohella em. havaintoja vahvistaa selvityksessä tehty 17 suunnitelma-asiakirjan sisällöllinen analysointi. Yksittäisenä, mutta tärkeänä lisähuomiona tästä arviointityöstä, voidaan pitää sitä, että yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta kaikki asiakirjat olivat kuivakoita ja raskaslukuisia. Yleisenä lähtökohtana tulisi kuitenkin pitää, että tällaiset dokumentit tehtäisiin päättäji- en ja kuntalaistenkin näkökulmasta mahdollisimman helposti lähestyttäviksi ja ne olisivat kaikkien avoimesti nähtävissä mm. kunnan verkkosivuilla.

Onko liikuntapaikkasuunnitelman perusteluissa tai toimenpiteissä huomioitu..?

Kuvio 5. Ajankohtaisten erityisnäkökulmien huomiointi suunnitelmissa (n = 63)

Sisälsikö suunnitelman laatimisprosessinne alla olevia osallistamisvaiheita?

Kuvio 6. Osallistaminen osana liikuntapaikkasuunnitelmien laadintaa (n = 63).

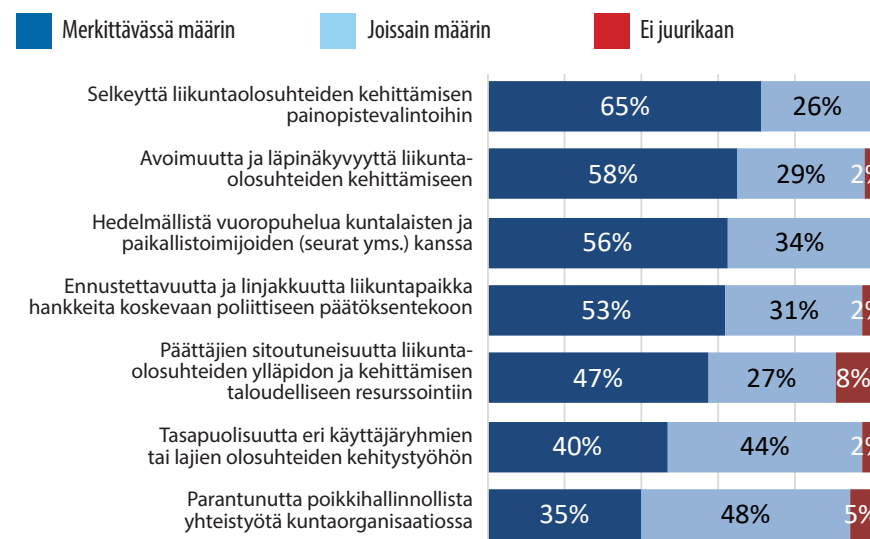
2.3 PROSESSIEN HAASTEELLISUUDESTA HUOLIMATTA KUNNAT KOKEVAT OMAT LIIKUNTAPAIKKASUUNNITELMANSA HYÖDYLLISIKSI

Valmistuneiden liikuntapaikkasuunnitelmien sisältöjä ja painotuksia ohjaavat kuntatasolla erittäin monet tekijät. Yleisimmin tällaisiksi valintojen vahvoiksi ohjureiksi kunnat mainitsivat liikuntatoimen omat asiantuntijanäkemykset ja prosessissa kootun erilaisen taustatiedon sekä toisaalta paikallisilta seuroilta ja kuntalaisilta kerätyt kehittämistoiveet. Useissa kunnissa myös valtakunnallisten lajiliittojen erilaisilla olosuhdevaatimuksilla sekä paikallisilla elinkeinopoliittisilla intresseillä ja kuntapolitiikoilla nähtiin valintoja ohjaavaa roolia. Kaikkinsa selvityksen kyselyaineisto, sekä myös tehdyt liikuntatoimien vastuuvirkamiesten haastattelut, kertovat kunnan olosuhdetyön suuntaviivojen määrittelyn liikuntapaikkasuunnitelman muotoon olevan erittäin haasteellinen prosessi, jossa on mukana monenlaista kokkia ja maustetta.

Prosessien haasteellisuudesta huolimatta lähes kaikki vastanneet kunnat ovat kokeneet tehdyt prosessit ja syntyneet suunnitelmat hyödyllisiksi. Pääosa kunnista koki, että suunnitelmat olivat merkittävässä määrin mm. tuoneet selkeyttä painopistevalintoihin, linjakkuutta hankkeita koskevaan päätöksentekoon sekä lisänneet vuoropuhelua eri toimijoiden välillä ja kehittämistyön läpinäkyvyyttä (kuvio 7). Joissain yksittäisissä kunnissa suunnitelmien hyödyllisyyteen oltiin pettyneitä ja erityisesti sen osalta, kuinka suunnitelma oli onnistunut sitouttamaan kuntapäättäjiä liikuntaolosuhteiden taloudelliseen resurssointiin.

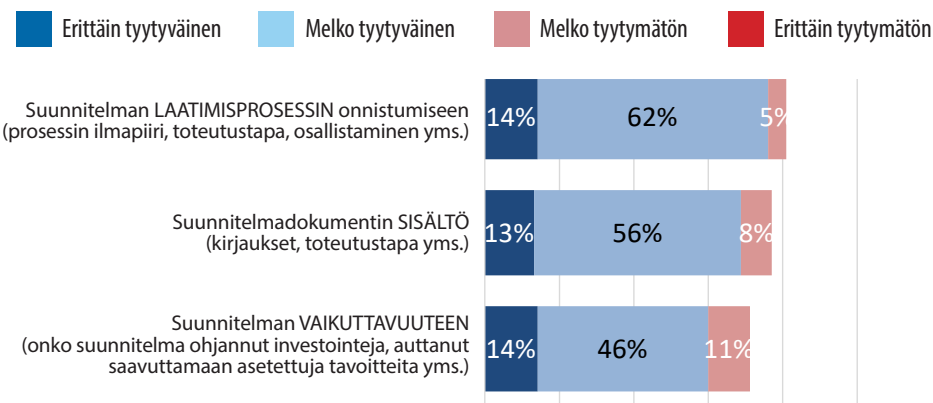
Edellä kuvattu positiivista yleissävyyä vahvistaa kyselyn tulokset, joissa on pyydetty kuntia arviomaan omaa tyytyväisyyttään erikseen suunnitelman laatimisprosessin onnistumisen, suunnitelmadokumentin sisällön sekä suunnitelman vaikuttavuuden osalta. Noin 90% vastanneista kunnista oli vähintäänkin melko tyytyväisiä omiin suunnitelmiinsa kaikista em. näkökulmista (kuvio 8). Erittäin tyytymättömiä em. asioiden onnistumiseen ei ollut yksikään kyselyyn vastannut kunta.

Koetteko saaneenne suunnitelmastanne missä määrin ao. hyötyjä?

Kuvio 7. Kuntien arvioimat hyödyt omista liikuntapaikkasuunnitelmistaan.

Kuinka tyytyväisiä olette kokonaisuudessaan nykyiseen liikuntapaikkasuunnitelmaanne ao. näkökulmista?

Kuvio 8. Kuntien tyytyväisyys omiin liikuntapaikkasuunnitelmiin.

2.4 ARKI VIE JA STRATEGIAT VIKISEE – RESURSSIEN PUUTE JA HALLINNOLLINEN KITKA PIDEMPIJÄNTEISEN KEHITTÄMISTYÖN SUURIN ESTE

Kyselyyn vastanneista kunnista lähes 2/3 (n=107) ilmoitti, että heillä ei ole liikuntaolosuhteidensa kehittämistyön tukena kuntatasoista suunnitelmaa tai strategiaa. Oheiseen kuvioon on koottu näiden kuntien esittämiä syitä suunnitelman puuttumiselle. Kyselyn perusteella hieman yli puolet kunnista perustelee tilannetta kunnan pienellä koolla ja vähäisellä liikuntapaikkojen määrällä. Lähes kaikki näistä kunnista olivat alle 10 000 asukkaan kuntia.

Pientä kuntakokoa yleisempi syy suunnitelman puuttumiselle oli selvityksen perusteella kuitenkin suunnitelman laatimisen työläys suhteessa liikuntatoimen käytössä oleviin henkilö-, aika- ja osaamisresursseihin. Tämän nosti esiin lähes 2/3 kysymykseen vastanneista kunnista. Syy oli yleinen kaiken kokoisissa kunnissa, mutta erityisen yleinen se oli kyselyaineiston 10 000–50 000 asukkaan kunnissa. Hyvin yleisesti suunnitelman aikaansaamisen esteeksi mainittiin myös se, että liikuntatoimi koki liikuntaolosuhteiden kokonaiskehittämistä vastuun olevan epäselvästi asemoitu omassa kuntaorganisaatiossa. Lisäksi useissa kunnissa arvioitiin suunnitelman laatimisen olevan liian vaikeaa ja raskas prosessi juuri moninaisten vaikuttajaryhmien ja tahtotilojen huomioimisen tarpeen takia. Nämäkin em. syyt olivat suunnitelman laatimisen esteinä lähes puolessa kysymykseen vastanneista kunnista.

Osana selvitystä tehdyt kuntien liikuntatoimien vastuuvirkamiesten haastattelut vahvistivat edellä esitetystä kyselytuloksista piirtyvää kuvaa. Näissä haastatteluissa lähes kaikki haastatellut kokivat liikuntatoimensa nykytilanteen erittäin haasteellisena. Odotusten koettiin laajalti olevan ristiriidassa tosiasiallisten toimintamahdollisuuksien kanssa ja erityisesti palveluiden kehittämistyön koettiin jäävän jatkuvasti arjen kiireiden jalkoihin. Myös liikuntapaikkasuunnitelman vaatiman laajan poikkihallinnollisen yhteistyön nähtiin olevan useissa kunnissa varsin haastavaa. Organisaatioiden rajapinnoissa toimimisen sekä myös henkilökemioiden koettiin aiheuttavan tarvittavalle kehittämistyölle monenlaista hidastetta ja kitkaa.

Mikä on syynä, että kunnallanne ei ole tällä hetkellä laaja-alaista kuntatasoista liikuntapaikkasuunnitelmaa?

Kuvio 9. Kuntien syyt liikuntapaikkasuunnitelmien puuttumisen (n = 107).

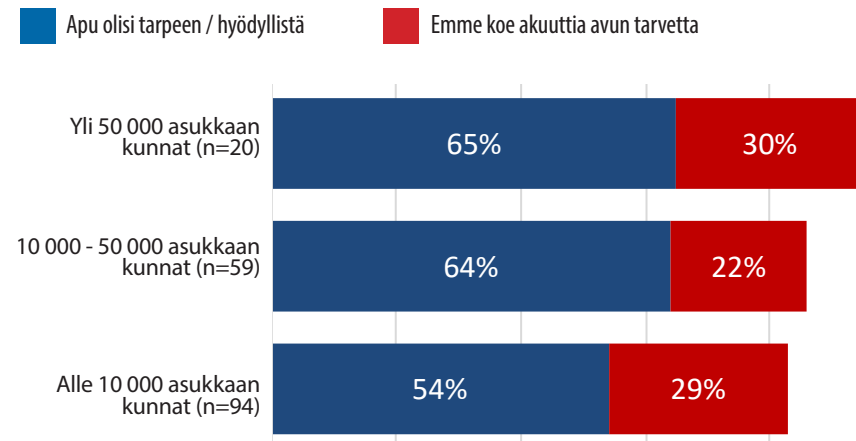
2.5 PÄÄOSA KUNNISTA TOIVOO MALLEJA JA TYÖKALUJA – MYÖS VALTIONHALLINNON KEPILLE JA PORKKANALLE NÄHTIIN TILAUSTA

Noin 60% kaikista kyselyyn vastanneista kunnista ilmoitti toivovansa valtakunnallisin toimenpitein apua oman kuntansa olosuhdetyön suunnitelmallisuuden kehittämiseen. Aputarvetta koettiin jokseenkin yhtä yleisesti kaiken kokoisissa kunnissa (Kuvio 10) sekä riippumatta siitä oliko kunnalla jo olemassa oleva liikuntapaikkasuunnitelma tai ei.

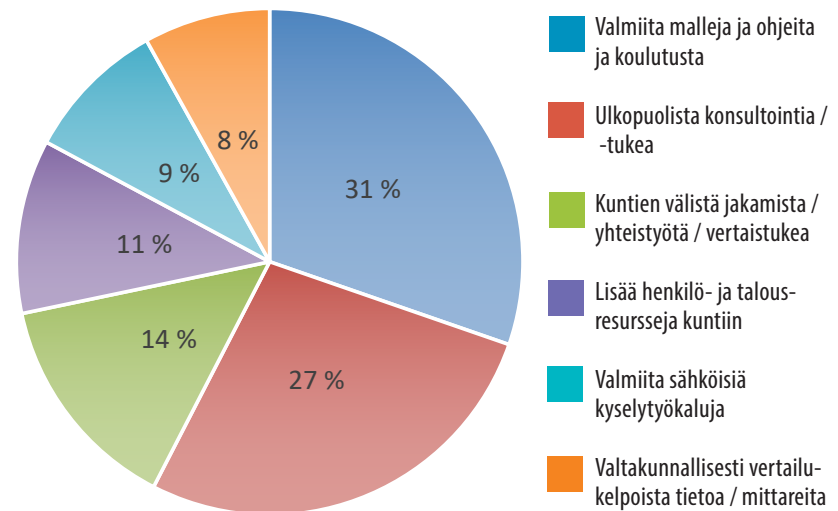
Aputarpeen luonnetta oli kyselyssä mahdollista kuvata avoimessa vastauskentässä. Vastausten perusteella noin kolmasosa kunnista toivoo jonkinlaisia valmiita malleja kuntatasoisten strategioiden / suunnitelmien tekemiseen tai aiheeseen liittyvää koulutusta. Lähes yhtä suuri osa esitti toiveita liittyen ulkopuolisen avun saamisesta suunnitelmaprosesseihin. Jossain määrin myös kuntien väliselle yhteistyölle asiassa nähtiin tarvetta sekä suunnitelmissa tarvittavan taustatiedon tuottamiseen ja saamiseen liittyen.

Kuntien aputarpeisiin liittyviä näkökulmia täydennettiin myös selvityksen haastatteluosiossa. Näistä keskusteluista useissa nousi esiin myös ehdotuksia kuntatasoisten liikuntapaikkasuunnitelmien kytkemisestä valtion liikuntapaikkarakentamisen avustuksiin. Ajatuksena esitettiin, että rakentamisavustuksen saamisen edellytykseksi valtionhallinto asetettaisiin kuntatasoisen pitkäjänteisen liikuntapaikkasuunnitelman olemassaolon ja avustusta hakeneen hankkeen näkymisen siinä. Tällaisen kokonaisvaltaista liikuntaolosuhteiden suunnittelutyötä edistävän kepin lisäksi, useissa keskusteluissa nostettiin esiin myös porkkanan tarjoamisen vaihtoehto. Eli valtionhallinto tukisi taloudellisilla avustuksilla rakentamishankkeiden lisäksi myös kuntatasoisten liikuntapaikkasuunnitelmien tekemistä ja siten vauhdittaisi strategisemmän kehittämistyön aikaansaamista kuntiin.

Toivotteko apua liikuntaolosuhteiden suunnitelmalliseen kehittämistyöhön?

Kuvio 10. Liikuntapaikkasuunnitelmia koskevien aputarpeiden yleisyys kunnissa.

Kuvio 11. Kuntien aputoiveet avoimista vastauksista luokiteltuna (n = 49).

2.6 KUNNALLISTEN LIIKUNTAPALVELUIDEN PELIKENTÄLLÄ MAALIT JA RAJAVIIVAT EPÄSELVIÄ SEKÄ PELIVÄLINEET HUONOSSA KUNNOSSA – STRATEGISUUDEN EDELLYTYKSETKIN TÄLLÖIN HEIKOT

Edellä on kuvattu päähavaintoja selvityksen piirtämästä kuvasta koskien liikuntaolosuhteiden kehittämistyön nykytilaa Suomen kunnissa. Tiivistetysti voidaan arvioida, että selvityksen fokuksessa oleva strateginen ja suunnitelmallinen kehittämisote koetaan kunnissa tärkeäksi ja hyödylliseksi, mutta edellytykset sen laadukkaaseen toteuttamiseen ovat yleisesti heikot. Seuraavassa muutamia täydentäviä ja kokoavia havaintoja kuntien liikuntatoimien nykyhaasteista, jotka kumpuavat raportin takana olevan hankkeen aineksista, muista tietolähteistä sekä selvityksen tekijöiden erilaisista kuntahankkeista saaduista kokemuksista. Näiden hahmottaminen ja ymmärtäminen ovat tärkeitä selvityshankkeen havaintojen tulkinnan kannalta sekä vääränlaisten johdopäätösten ehkäisemiseksi.

Yksi oleellinen näkökulma on kiinnittää huomiota liikuntaolosuhteiden kysynnässä, tarjonnassa ja tuotannossa tapahtuneisiin muutoksiin viime vuosikymmeninä. Alle on koottu joitakin tällaisia, yleisesti havaittavia ja oleellisia kehityskulkuja:

- Uusien liikuntalajien ja -olosuhteiden jatkuva lisääntyminen
- Liikuntaolosuhteita koskevien erilaisten laatuvaatimusten moninaistuminen ja koveneminen (esim. urheilulajien suorituspaikkanormit, esteettömyys, ekologisuus, tasa-arvoisuus yms.)
- Yksityisten ja seurojen tuottamien olosuhteiden lisääntyminen ja kuntien olosuhtetarjonnan suhteellisen merkityksen / osuuden väheneminen
- Olosuhtehankkeiden toteuttamistapojen monimuotoistuminen (mm. erilaiset elinkaarihanke- ja vuokratilamallit)
- Lähi- ja arkiliikuntaolosuhteiden nousu valtion ja kuntien liikuntapaikkapolitiikan painopisteisiin
- Liikuntapaikkojen tapahtumakäytön sekä oheis- ja yleisötilojen merkityksen kasvu

Edellä esitetyt muutokset ovat tarkoittaneet kuntien olosuhdetyölle merkittävää asioiden kompleksisuuden lisääntymistä. Liikuntaolosuhteiden kehittäminen edellyttää kunnissa aiempaa selvästi enemmän erilaisten tarpeiden ja vaatimusten sekä niihin kytkeytyvien lukuisten erilaisten yksityiskohtien hallitsemista. Monelta osin kuntien olosuhdetyössä on kyse kaaoksen hallinnasta, josta kunnat selviytyvät nykyisellään vaihtelevalla menestyksellä. Selvityksen havaintojen tulkinnan kannalta tämä tarkoittaa sitä, että liikuntaolosuhteiden strateginen kehittämis työ on muuttunut kunnissa selvästi aiempaa haastavammaksi myös itse substanssiin liittyvien kehityskulkujen takia. Kyse ei siten ole pelkästään siitä, että kuntien erilaiset resurssipanostukset (raha, aika ja henkilöstö) olosuhdetyölle ovat nykyisellään moninaisten kehittämistarpeiden edistämisen näkökulmasta liian vähäisiä.

Edellä kuvattujen muutosten lisäksi on tärkeä tunnistaa myös kunnallisten liikuntapalveluiden työkokonaisuudessa yleisemmällä tasolla tapahtuneita muutoksia. Kuntalaisia palvelevien liikuntaolosuhteiden ylläpito ja kehittäminen ovat kuntien ydintehtävä liikuntalain näkökulmasta. Tuon ydintehtävän tarkempi tulkinta tapahtuu kuitenkin kuntatasolla ja se määrittyy vahvasti siitä miten liikuntapalveluiden päämäärät ja tehtäväkuva jokaisessa kunnassa nähdään. Seuraavalla sivulla olevaan kuvioon pyritty kuvamaan tiivistetysti tämän ydintehtävän hahmottamisen nykyahteita kunnissa verrattuna menneisiin vuosikymmeniin.

Oheisen kuvion yksi pääviesti on, että kuntien liikunnan ja urheilun edistämistyössä on siirrytty hyvin hahmotettavasta työkokonaisuudesta selvästi vaikeammin rajattavissa olevaan. Urheilun termistöllä voidaan sanoa pelikentän rajaviivojen muuttuneen aiempaa epäselvemmiksi. Muutoskulku liikunnan edistämisen osa-alueella on monelta osin yhteneväinen yleisemmin kunnissa ja julkishallinnossa tapahtuneisiin kehityskuluihin. Sektoriajattelusta on pyritty kohti poikkihallinnollisuutta, rajapintojen määrittelystä yhdyspintojen etsimiseen. Hallinnollisesta tehtävänkuvan määrittelystä on siirrytty asiakaslähtöisyyteen, mikä näkyy kuntien terminologisissakin ratkaisuissa. Liikuntatoimista on siirrytty liikuntapalveluihin tai vielä laaja-alaisempiin vapaa-aikapalveluihin tms. Rajaviivojen epämääräistymisen ja asiakasohjautuvuuden lisääntymisen ohessa myös liikuntatoimen pelikentän koko on kunnissa kasvanut ja maalien paikan asemointi on muuttunut kunnissa haastavammaksi

Kuvio 12. Kuntien liikuntapalveluiden "pelikentän" muutosten hahmottamista.

Perinteiset kuntoliikunnan ja paikallisen seuratoiminnan edistämisen päämäärät eivät enää ole kunnissa ainoita liikuntapalveluiden toiminnan määrittelijöitä, vaan niiden toimenkuvaa halutaan määritellä entistä laueammin ja moninaisemmin tavoittein. Kuviossa esitettyyn tapaan, kuntien liikuntapalveluiden arvopäämäärien voidaan tulkita laajentuneen entistä syvemmillä kuntien terveyden edistämisen tavoitteiden suuntaan sekä toisaalta myös kuntien elinvoimapolitiikan suuntaan. Kuviossa olevan janan ääripäiden mukaisesti, pelikentän voidaan nähdä laajentuneen kuntalaisten kuntoliikunnan mahdollistamisesta heidän arkiliikkumisen ja jopa liikuskulun edistämiseen sekä seurojen kilpailutoiminnan mahdollistamisesta paikallisen huippu-urheilun ja tapahtumatuotannon edistämiseen. Tällaisessa edistettävien päämäärien moninaisuudessa on erityisesti isompien kuntien liikunnan vastuuvirkamienhillä entistä vaikeampaa tunnistaa mihin maaleihin pelata, esimerkiksi juuri olosuhdekehittämisen osalta. Tuleeko omaa aikaa ja energiaa kohdistaa arki-liikkumisen reitistöjen vai kunnan kilpasarjajoukkueiden tapahtumaolosuhdeiden edistämiseen. Yleensä vastaus on pyrkiä edistämään kumpaakin, mikä tarkoittaa työpanosten ohentumista kaikilla eri osa-alueilla.

Edellä kuvattuja haasteita kunnissa kärjistää vielä se, että kuntien pelivälineidenkään ei voida todeta olevan hyvässä iskussa. Raportissa on edellä nostettu esiin käytännön tekemiseen liittyvien resurssien vähäisyyttä sekä työvälineiden puutteita. Lisäksi tärkeä tunnistettava näkökulma on myös kunnallisen liikuntatoimen poliittisessa ohjauksessa tapahtuneet muutokset. Kuntien siirtyminen substanssialueiltaan yhä laaja-alaisempiin luottamuselimiin on tarkoittanut myös sitä, että niissä oleva liikunnan ja urheilun erityisosaaminen on vähentynyt ja kenties myös sitoutuneisuus liikuntatoimen erityiskysymyksiin. Tämäkin lisää kuntien liikunnan vastuuvirkamiesten taakkaa laajentuneen pelikentän hallitsemisessa. Edellä mainittujen moninaisten näkökulmien ydinviesti on se, että vaikka selvitys antaa varsin negatiivisen kuvan siitä kuinka strategisesti ja suunnitelmallisesti liikuntaolosuhteiden kehittämistyötä kunnissa johdetaan, sen juurisyyt ovat monelta osin syvemmillä kuin liikuntatoimen vastuuviranhaltijoiden omassa tahtotiloissa ja osaamisissa.

2.7 KEHITTÄMISIMPULSSEJA: RESURSSIJA, KUMPPANUUTTA JA TUKITOIMENPITEITÄ TARVITAAN, MUTTA MYÖS ARVOKESKUSTELUA

Selvitys kertoo liikuntaolosuhteiden kehittämistyön johtamisessa olevan kunnissa sen strategisuuden ja suunnitelmallisuuden näkökulmasta paljon parantamista. Tilanteen korjaamiseen ei ole kuitenkaan olemassa helppoja lääkkeitä johtuen taustalla olevasta monitahoisesta problematiikasta. Seuraavassa kuitenkin joitakin impulsseja asiaan, jotka tiivistetysti on kuvattu myös alla olevassa taulukossa.

Lähtökohtaisesti tilanteen parantaminen on pitkälti kuntien omissa käsissä. Mikäli liikkuminen, liikunta ja urheilu sen eri muodoissaan nähdään kunnissa tärkeäksi, tulee kunnissa myös liikuntaolosuhteiden kehittämistyön johtamiseen suhtautua nykyistä pitkäjänteisemmin ja kokonaisvaltaisemmin. Tämä edellyttää kuntajohdolta selkeitä päätöksiä asiaan panostamisesta. Olosuhteiden kehittämis- ja suunnittelutyölle pitää kunnissa varata nykyistä enemmän henkilö- ja aikaresursseja. Resurssoinnin lisäksi tulee suunnittelutyötä tehdä aiempaa osallistavammalla otteella niin kuntaorganisaation sisällä kuin suhteessa kuntalaisiin ja paikallistoimijoihin. Erityisen tärkeää olisi kuntien näkökulmasta saada uudenlainen yhteistyöote järjestökenttään.

Seurojen ja järjestöjen kanssa tulisi yhteistyön määrittäytulevaisuudessa aiempaa enemmän kumppanuusajattelun pohjalta, jossa kummatkin osapuolet määrittelevät yhdessä tavoitteet ja tuovat omaa osaamistaan ja myös resursseja niiden savuttamiseen. Pelkillä vaatimuslistoilla ohjaaminen ei voi olla enää tulevaisuudessa lajiliittojen ja seurojen tapa toimia.

Valtionhallinnolle voi tarvittavassa edistämistyössä nähdä vahvan taustavaikeuttajan roolin. Strategisen kehittämistyön tueksi on valtionhallinnon toimesta mahdollista tuottaa malleja, ohjeistuksia sekä koulutusta esimerkiksi yhteistyössä aluehallintovirastojen kanssa. Myös kuntatasoisten suunnitelmien nostaminen jollakin tavoin avustamisen kohteeksi ja/tai rakentamisavustuksen saamisen kriteeriksi ovat myös harkinnan arvoisia asioita. Kuntien ja valtionhallinnon osalta olisi perusteltua käydä myös selvästi aiempaa avoimempaa ja rohkeampaa arvokeskustelua siitä mikä on näiden julkisrahoitteisten toimijoiden roolit ja panostukset liikunnan ja urheilun olosuhdekehittämisessä tulevaisuudessa. Määrittävätkö nämä edelleen liikuntalain ytimessä olevasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävästä vai myös elinkeinopoliittisin intressein ja perusteluin, mikä on ollut kasvava trendi. Joissain tapauksissa voidaan tavoitellulla lopputuloksella palvella kummankin arvopäämääriä, mutta useasti ei. Kärjistetysti kysymys voidaan asettaa siten, että halutaanko julkisilla resurssipanostuksilla saada ihmisiä ensisijaisesti ylös penkeistä vai katsomoihin niihin istumaan.

KUNNAT	JÄRJESTÖKENTTÄ	VALTIONHALLINTO
<ul style="list-style-type: none"> • Kuntajohdon vaadittava liikunnan viranhaltijoilta olosuhdekehittämiseen strategisempaa ja kokonaisvaltaisempaa kehittämisotetta ja myös resursoitava tätä työtä • Liikuntapaikkasuunnitelma asiakirjat tehtävä kunnissa julkisiksi päätöksenteon avoimuuden ja myös suunnitelman seurannan näkökulmasta • Rohkeaa arvokeskustelua liikuntaolosuhteiden kehittämisen tavoitteista ja kuntaorganisaation omasta roolista tässä työssä 	<ul style="list-style-type: none"> • Valtakunnantason toimijoiden tuotettava kunnille hyödyllisiä työkaluja ja tukimekanismeja omien lajiolosuhteittensa toteuttamiseen • Valtakunnallisten sekä paikallistason toimijoiden otettava aiempaa aktiivisempi kumppanuusote liikuntaolosuhteiden kehittämistyöhön kunnissa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Malleja, työkaluja ja koulutusta kuntien strategisen liikuntaolosuhdetyön tueksi • Kuntatasoisten liikuntapaikkasuunnitelmien laatimiselle valtionavustusmahdollisuus • Yksittäisten liikuntapaikkahankkeiden valtionavustusten kriteeriksi hankkeiden sisältyminen kuntatasoiseen kokonaissuunnitelmaan • Rohkeaa arvokeskustelua valtion roolista ja painotuksista liikuntaolosuhteiden kehittämisessä

**3.
LIIKUNTA-
TOIMILLE
SUUNNATUN
KYSelyn
PÄÄTULOKSET**

3. LIIKUNTATOIMILLE SUUNNATUN KYSELYN PÄÄTULOKSET

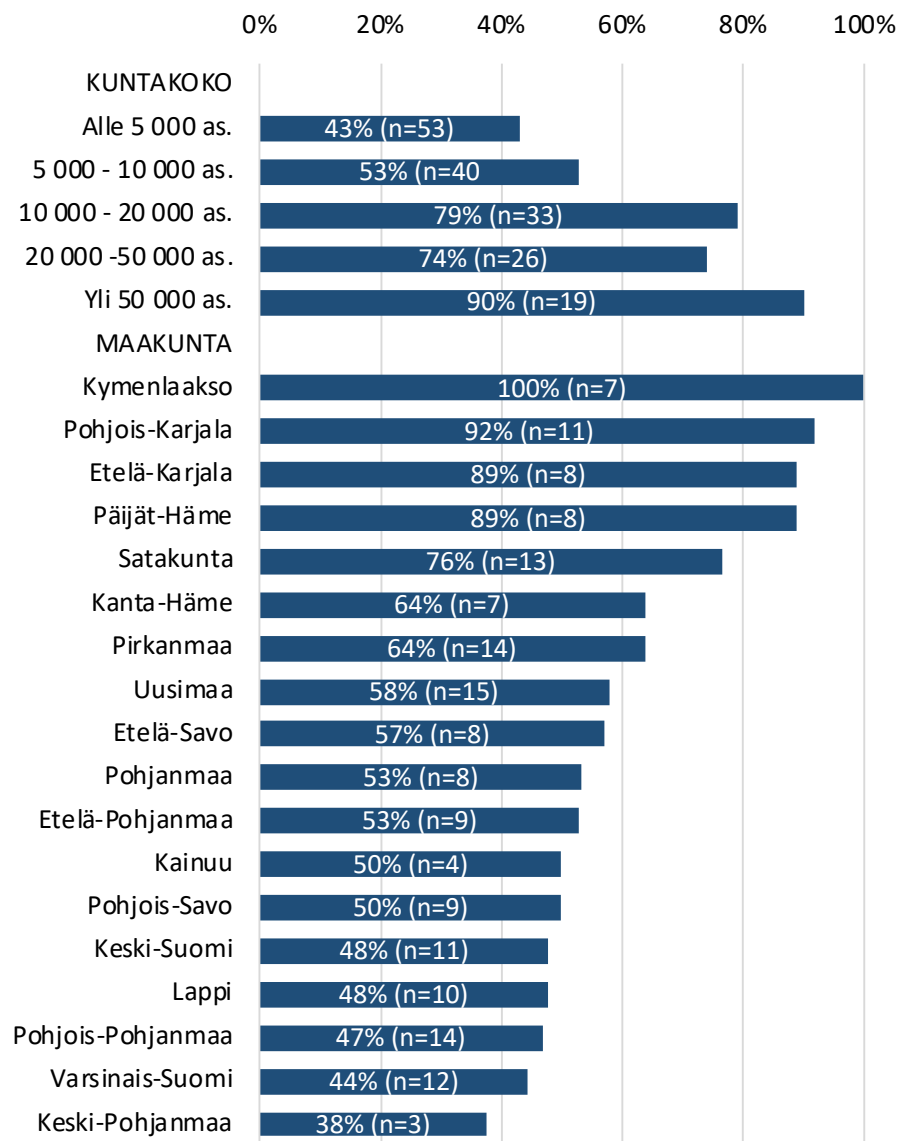
3.1. TAUSTATIETOJA

3.1.1 Taustatiedot vastanneista kunnista

Kysely toteutettiin elokuussa 2019 sähköisenä Webropol-kyselynä, mikä lähetettiin vastaanottajille sähköpostitse. Kysely kohdistettiin kaikkien Manner-Suomen kuntien liikuntapalveluista vastaaville viranhaltijoille. Mikäli vastaanottaja koki, ettei hän ollut asiantuntemukseltaan paras vastaaja kyselyyn, oli lomake mahdollista välittää muun henkilön vastattavaksi. Määräaikaan mennessä kyselyyn saatiin vastaukset 173 kunnasta, mikä tarkoittaa 59%:a Manner-Suomen kunnista.

Kyselyssä yleisinä taustatietoina kysyttiin kunnan nimeä, maakuntaa ja kunnan asukaslukua. Kunnan asukasmäärää tarkastellessa korkein vastausprosentti oli yli 50 000 asukkaan kunnissa, joiden liikuntatoimista 90%:sta saatiin vastaukset kyselyyn (Kuvio 1). Varsin korkeaan vastausprosenttiin päästiin myös 10 000–20 000 asukkaan kuntien (79%) ja 20 000–50 000 asukkaan kuntien osalta (74%). Vähiten kyselyyn vastauksia saatiin kyselyn kokoluokittelun pienimmistä alle 5000 asukkaan kunnista, joiden liikuntatoimista 43% vastasi kyselyyn. Määrällisesti vastauksia saatiin kuitenkin eniten juuri kyseisistä pienimmän kokoluokan kunnista (n=53).

Maakuntatasoisesti tarkastellen, kattavimmin kyselyyn saatiin vastauksia Kymenlaakson kunnista, jossa vastausprosentti oli 100%. Noin 90%:n vastausprosenttiin päästiin Pohjois-Karjalassa, Etelä-Karjalassa ja Päijät-Hämeessä. Määrällisesti eniten vastauksista saatiin Uudenmaan (n=15), Pirkanmaan (n=14) ja Pohjois-Pohjanmaan (n=14) maakunnista. Heikoiten kyselyyn saatiin vastauksia Keski-Pohjanmaan kunnista, jossa vastausprosentti jäi 38%:in (n=3).

Kuvio 1. Taustatietoja vastanneista kunnista (n=173)

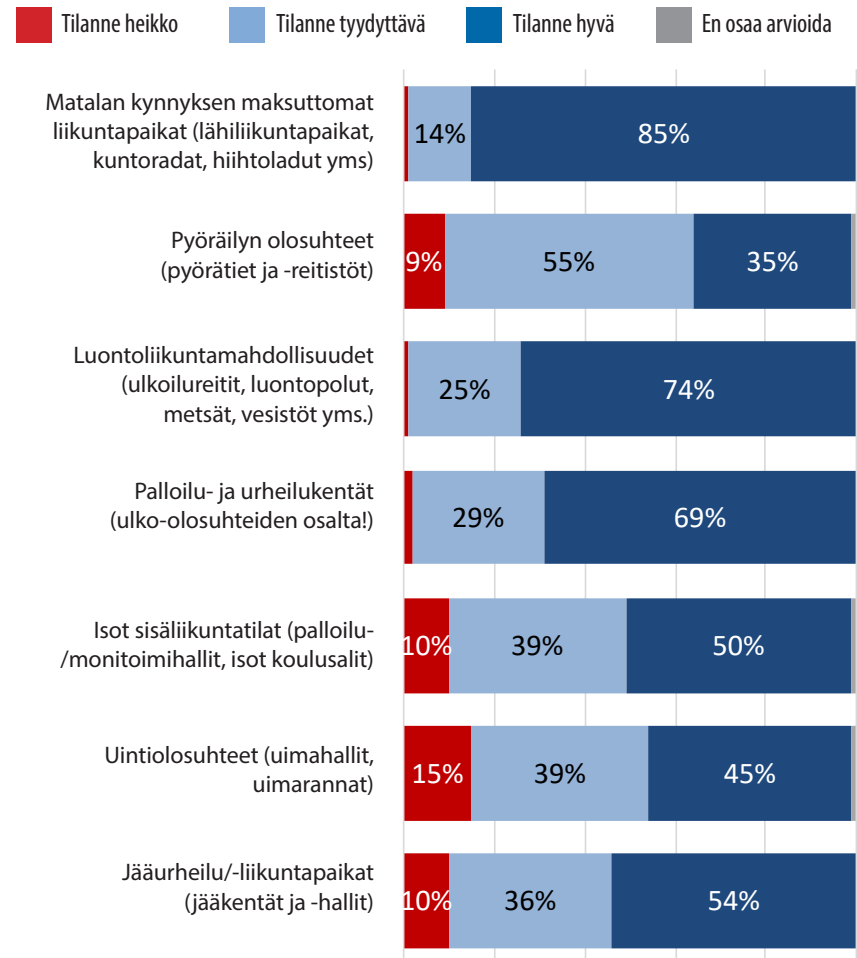
3.1.2 Liikuntatoimien yleisarviot oman kunnan olosuhdetilanteesta

Osana kyselyn taustatieto-osiota, liikuntatoimien vastuuhenkilöitä pyydettiin arvioimaan oman kunnan nykyistä olosuhdetilannetta erilaisten liikunta- ja urheilupaikkojen sekä liikkumisympäristöjen osalta.

Yleisemmin hyväksi tilanne arvioitiin kyselyssä erilaisten matalan kynnyksen maksuttomien liikuntapaikkojen osalta (lähiliikuntapaikat, kuntoradat, hiihtoladut), joiden nykytilanteen 85% liikunnan vastuuviranhaltijoista arvioi omassa kunnassaan hyväksi (Kuvio 2). Selvä enemmistö vastaajista näki kuntansa tilanteen hyvänä myös luontoliikuntamahdollisuuksien (ulkoilureitit, luontopolut, metsät, vesistöt) sekä palloilu- ja urheilukenttien osalta. Yleisemmin tyytymättömyyttä kohdistui vastaajien arvioissa sen sijaan pyöräilyn olosuhteisiin, uintiolosuhteisiin, isoihin sisäliikuntatiloihin ja jääturheilupaikkoihin. Näiden osalta tilanteen heikoksi arvioivien vastaajien osuus vaihteli hieman 10%:n kummallakin puolella.

Kyselyn perusteella olosuhteisiin liittyvä problematiikka on jossain määrin erilaista eri kuntakokoluokissa (Taulukko 1 / osio 3.5). Yleisellä tasolla voidaan todeta, että isoimpien yli 50 000 asukkaan kuntien liikuntatoimissa oltiin kokonaisuudessaan tyytyväisempiä oman kunnan olosuhdetilanteeseen kuin pienemmissä kunnissa. Yksittäisistä olosuhteista erityisesti pyöräilyolosuhteiden tilanne arvioitiin pienissä kunnissa suuria kuntia heikommiksi. Yli 50 000 asukkaan kunnissa 70% liikuntatoimien vastaajista arvioi pyöräilyn olosuhteet kunnassaan hyväksi, kun 10 000–50 000 asukkaan kunnissa vastaavan arvion teki 39% ja alle 10 000 asukkaan kunnissa enää 26% vastaajista. Isojen sisäliikuntatilojen osalta tilanne oli sen sijaan päinvastainen. Alle 10 000 asukkaan kunnissa 55% vastaajista ja 10 000–50 000 asukkaan kunnista 46% vastaajista arvioi kuntansa tilanteen isojen sisäliikuntatilojen osalta hyväksi, kun yli 50 000 asukkaan kuntien viranhaltijoista vain 35%.

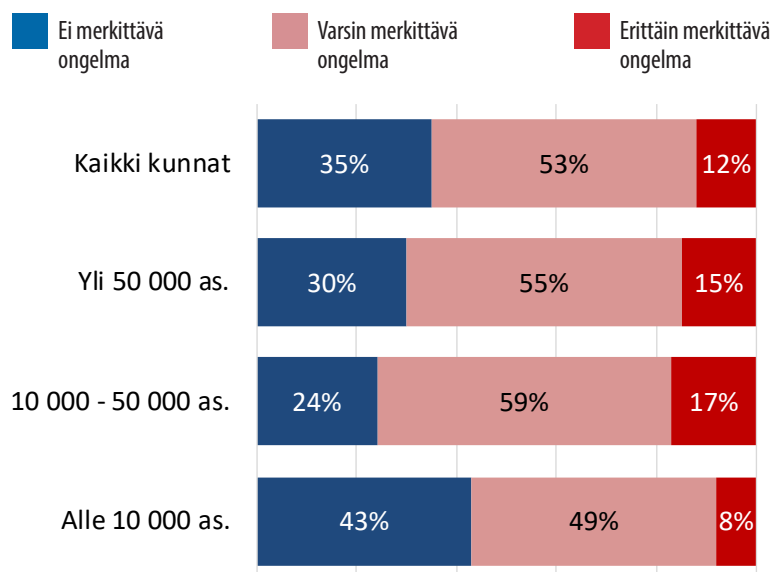
Minkälaiseksi arvioitte kuntanne nykyisen olosuhdetilanteen alla mainittujen liikunta- ja urheilupaikkojen sekä liikkumisympäristöjen osalta?

Kuvio 2. Yleisarviot kunnan olosuhdetilanteesta eri liikuntapaikkatyyppien osalta (n=173).

Kyselyssä vastaajilta pyydettiin myös arviota siitä, kuinka suurena ongelmana he pitivät kuntansa liikuntaolosuhteisiin liittyvää korjausvelkaa / kunnostamistarpeita seuraavan 10 vuoden aikana. Enemmistö vastaajista kaikissa kuntakoluokissa arvioi liikuntaolosuhteiden kunnostamistarpeen varsin tai erittäin merkittäväksi ongelmaksi (Kuvio 3). Yleisimmin asian koki ongelmaksi keskikokoisten 10 000–50 000 asukkaan kuntien liikunnan viranhaltijat. Heistä 59% koki kunnostamistarpeet varsin merkittäväksi ongelmaksi ja 17% jopa erittäin merkittäväksi ongelmaksi.

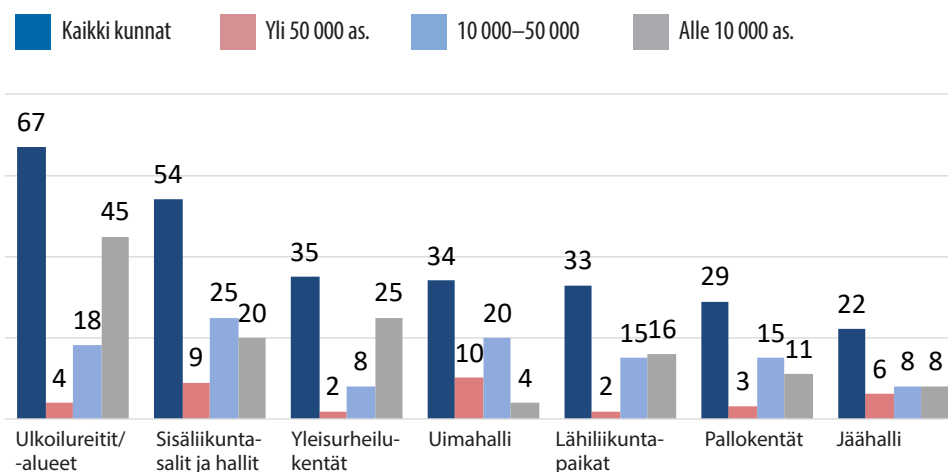
Kuinka suurena ongelmana näet seuraavan 10 vuoden aikana kuntanne liikumis-, liikunta- ja urheiluolosuhteisiin liittyvän kunnostamistarpeen / korjausvelan?

Kuvio 3. Vastaajien arviot kunnan olosuhteiden kunnostamistarpeesta / korjausvelasta (n=172).

Kyselyn avoimessa kysymyksessä liikunnan viranhaltijat saivat kuvata minkälaisiin liikuntaolosuhteisiin tulee heidän arvionsa pohjalta kohdistumaan heidän omassa kunnassaan eniten kehittämistä- tai kunnostamistarpeita lähitulevaisuudessa. Nämä vastaukset on luokiteltu kuviossa 4. Yleisimmin vastaajat nostivat tästä näkökulmasta esiin erilaiset ulkoilureitit/-alueet (67 kpl) sekä sisäliikuntatilat (66 kpl). Avovastauksissa oli eroja eri kokoisten kuntien välillä. Alle 10 000 asukkaan kuntien vastauksissa korostuivat yleisurheilukenttien ja lähiliikuntapaikkojen kehittäminen verrattuna muun kokoluokan kuntiin. Vastaavasti yli 10 000 asukkaan kunnissa kolmen tärkeimmän kehittämiskohteen joukkoon nousivat muista poiketen uimahallit ja lisäksi suurissa yli 50 000 asukkaan kuntien liikuntatoimien vastauksissa painotettiin muita yleisemmin jäähallien kehittämis- ja kunnostamistarpeita.

Minkälaisiin liikuntaolosuhteisiin / liikuntapaikkatyyppeihin kohdistuu kunnassanne arvioiduina eniten kehittämistä- tai kunnostamistarpeita lähitulevaisuudessa?

Kuvio 4. Vastaajien näkemyksiä liikuntapaikkojen kehittämistarpeista omassa kunnassa (n=161).

3.1.3 Liikuntatoimien tyytyväisyys olosuhdetilanteen seurannan työkaluihin

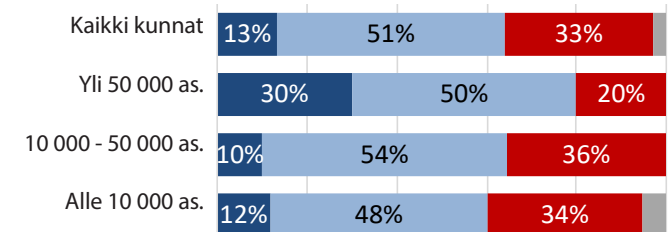
Kyselyssä kartoitettiin myös liikuntatoimien vastuuhenkilöiden tyytyväisyyttä heidän kuntiensä erilaisiin olosuhdetilanteen seurannan ja arvioinnin työkaluihin. Yleisimmin vastaajat olivat tyytyväisiä laadullisen kuntalaispalautteen ja -arvioinnin työkaluihin, kuten asukaskyselyihinsä ja sekä erilaisiin muihin omiin kuntalaispalautteen järjestelmiin. Näiden osalta tilannettaan piti vähintäänkin tyydyttävänä lähes 80% vastaajista (kuvio 5). Myös liikunta- ja urheilupaikkojen määrällisen käyttöseurannan työkaluihin (kävijälaskurit, kulunvalvonta laitteet yms.) ollaan kyselyn perusteella pääosassa kuntia varsin tyytyväisiä. Näiden osalta kuntansa tilanteen arvioi vähintäänkin tyydyttäväksi lähes 2/3 vastaajista. Tyytymättömyyttä sen sijaan kunnissa koetaan selvästi erilaisten liikkumisreitistöjen, kuten kevyen liikenteen väylien ja kuntoratojen, määrälliseen käyttöseurannan työkaluihin (maastolaskurit, pistelaskennat, liikennemittaukset yms.). Näiden osalta selvä enemmistö, 75% vastaajista, piti kuntansa nykytilannetta heikkona.

Edellä kuvatuissa tilannearviossa oli eroja eri kokoisissa kunnissa, vaikkakin edellä kuvatut päälinjat olivat kuntien välillä yhtenäisiä. Yleisesti tarkastellen voidaan todeta isojen kuntien liikuntatoimien vastaajien olevan kaikkien arvioitujen työkalujen osalta yleisemmin tyytyväisiä tilanteeseensa kuin asukasluvultaan pienempien kuntien vastaajien. Esimerkiksi laadullisen kuntalaispalautteen työkalujen osalta, yli 50 000 asukkaan kunnissa lähes 35% vastaajista piti tilannettaan hyvänä kuin vastaava osuus alle 10 000 asukkaan kuntien vastaajien osalta oli 18%. Vastaavasti liikunta- ja urheilupaikkojen käyttöseurannan työkalujen tilannettaan piti hyvänä 30% vastaajista isoimmista kunnissa kun alle 10 000 asukkaan kunnissa vastaava osuus oli 12%.

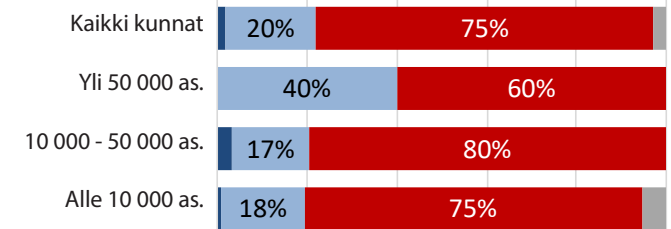
Kuinka tyytyväinen olette kuntanne käytössä oleviin olosuhdetilanteen seurannan ja arvioinnin työkaluihin.

■ Tilanne hyvä ■ Tilanne tyydyttävä ■ Tilanne heikko ■ En osaa arvioida

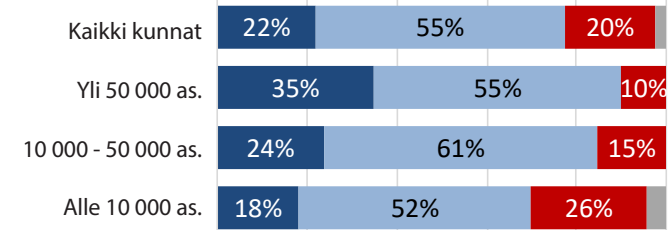
Liikunta- ja urheilupaikkojen määrällinen käyttöseuranta (kävijälaskurit, kulunvalvonta laitteet yms.)

"Liikkumisreitistöjen" (kävely- ja pyörätiet, kuntopolut yms.) määrällinen käyttöseuranta (maastolaskurit, pistelaskennat, liikennemittaukset yms.)

Laadullisen kuntalaispalautteen ja -arvioinnin työkalut (asukaskyselyt, palautejärjestelmät)

Kuvio 5. Vastaajien tyytyväisyys olosuhdetilanteen seurannan ja arvioinnin työkaluihin (n=172).

3.1.4 Liikuntatoimien tyytyväisyys omaan rooliin poikkihallinnollisissa olosuhteissa

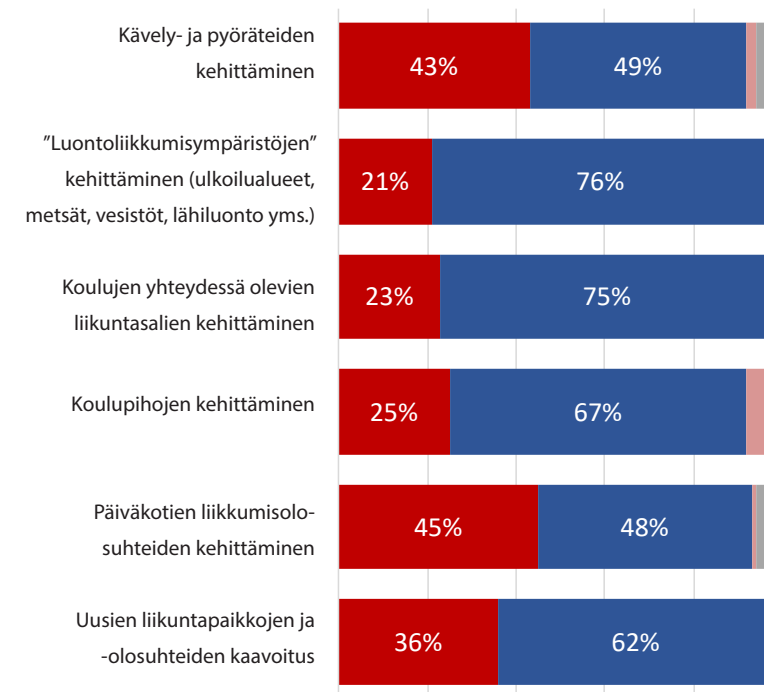
Viralliset liikunta- ja urheilupaikat ovat kaikissa kunnissa sellaisia, joiden kehittämistä lähtökohtaisesti kuuluu liikuntatoimen ydintyönkuvaan. Merkittävä osa kuntien erilaisesta olosuhdetarjonnasta on kuitenkin muun tyyppisiä liikuntaympäristöjä, joiden kehittäminen on leimallisen poikkihallinnollista. Tähän liittyen kyselyssä kartoitettiin sitä kuinka liikuntatoimet kokevat oman roolinsa näiden poikkihallinnollisten olosuhteiden kehittämisessä.

Kyselyn perusteella pääosassa kuntia liikuntatoimien vastuuhenkilöt ovat tyytyväisiä liikuntatoimen asemaan ja rooliin kunnassa kaikkien kysytyjen olosuhdetyyppien kehittämistyön osalta (Kuvio 6). Toisaalta kuitenkin myös kaikkien olosuhdetyyppien osalta löytyi kuntia, joissa vastaajat ovat tyytymättömiä liikuntatoimien nykyrooliin niiden kehittämistyössä. Yleisimmin tyytymättömiä rooliinsa liikuntatoimissa oltiin päiväkotien liikuntaolosuhteiden sekä kävely- ja pyöräteiden kehittämisen osalta. Näiden kummankin osalta lähes puolessa kunnista vastaajat arvioivat liikuntatoimen nykyroolin kehittämistyössä liian pieneksi. Erityisen huomionarvoista on, että yli 50 000 asukkaan isoissa kunnissa jopa 75%:ssa vastaajat kokivat liikuntatoimen aseman liian pieneksi päiväkotien liikuntaolosuhteiden kehittämisessä (Taulukko 2, osio 3.5).

Liikuntatoimen asemaa tarkastellessa kysymyksessä oli vastaajien mahdollista arvioida myös liikuntatoimen rooli omassa kunnassa liian suureksi jonkin olosuhdetyyppien kehittämistyön osalta. Kyselyn perusteella lähinnä vain koulupihojen kehittämisen osalta on jossain määrin yleistä, että liikuntatoimet kokevat oman roolinsa nykyisellään liian suureksi. Tällaisen tilanearvion teki mm. 10% vastaajista, jotka edustivat isojen yli 50 000 asukkaan kuntien liikuntatoimia

Kuinka tyytyväinen olette liikuntatoimenne / liikuntapalveluyksikön asemaan kunnassanne liittyen alla olevien ”poikkihallinnollisten” liikkumis- ja liikuntaolosuhteiden kehittämisessä

- Liikuntatoimen asema kehittämistyössä nykyisellään LIIAN PIENI
- Liikuntatoimen asema kehittämistyössä nykyisellään SOPIVA
- Liikuntatoimen asema kehittämistyössä nykyisellään LIIAN SUURI
- Asian ei tulisi kuulua liikuntatoimen tehtäväkuvaan ollenkaan

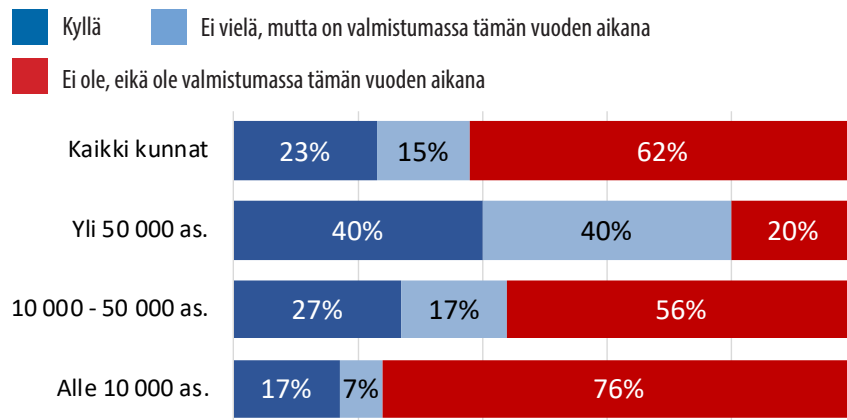
Kuvio 6. Vastaajien arvioita liikuntatoimen asemasta poikkihallinnollisten olosuhteiden kehittämisessä (n=170).

3.2. TIETOJA KUNTATASOISISTA LIIKUNTAPAIKKA-SUUNNITELMISTA

3.2.1 Liikuntapaikkasuunnitelmien yleisyys, muoto ja julkisuus

Kyselyn ytimessä oli selvittää kuinka yleisesti Suomen kunnilla on strategisesti, laaja-alaisesti ja pitkäjänteisesti kehittämistyötä ohjaava kuntatasoinen liikuntapaikkasuunnitelma. Kyselyn perusteella noin joka neljänestä vastanneesta kunnasta tällainen suunnitelma-asiakirja löytyi ja 15%:lla sellainen oli valmistumassa vuoden 2019 aikana (Kuvio 7). Vastaavasti 62% vastaajista ilmoitti, että tällaista suunnitelmaa ei ole heidän kunnallaan. Suunnitelmat olivat selvästi yleisempiä isoilla kunnilla. Yli 50 000 asukkaan kunnista 40%:lla tällainen löytyi, kun vastaava osuus 10 000–50 000 asukkaan kunnissa oli 27% ja alle 10 000 asukkaan kunnissa 17%. Liikuntapaikkasuunnitelma oli lisäksi valmistumassa vuoden 2019 aikana 40%:lla yli 50 000 asukkaan kunnista, 17 %:lla 10 000–50 000 asukkaan kunnista ja 7 %:lla alle 10 000 asukkaan kunnista.

Onko kunnallanne voimassa oleva ja kirjallinen olosuhdetyötänne strategisesti, laaja-alaisesti ja pitkäjänteisesti ohjaava kuntatasoinen liikuntapaikkasuunnitelma?

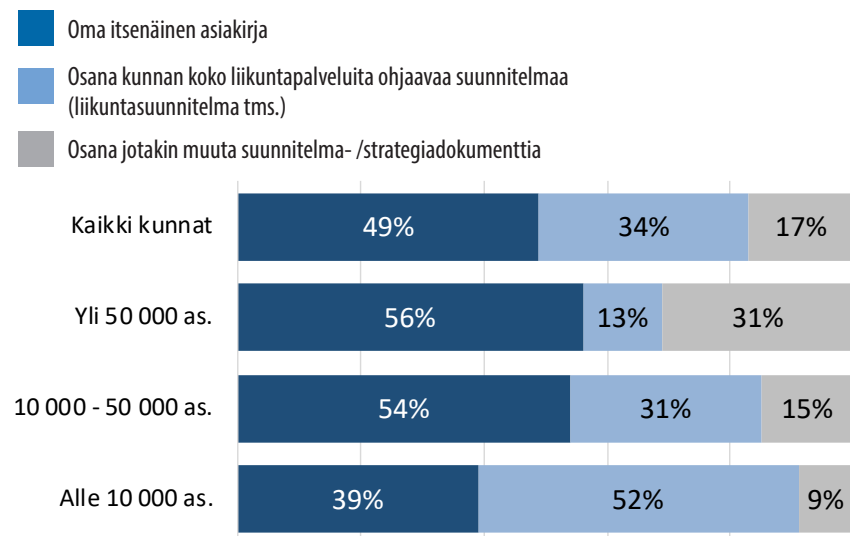

Kuvio 7. Liikuntapaikkasuunnitelmien yleisyys kunnissa (n=173).

Kunnilta, joissa oli liikuntapaikkasuunnitelma tai sellainen oli valmistumassa, tiedusteltiin onko suunnitelma oma itsenäinen asiakirja vai osa jotain muuta laajempaa strategiadokumenttia. Noin puolessa kunnista suunnitelma oli itsenäinen asiakirjoja, kolmasosassa kuntia osana koko liikuntapalveluiden kehittämissuunnitelmaa tms. ja 18%:ssa kuntia osana jotakin muun tyyppistä asiakirjaa (Kuvio 8).

Liikuntapaikkasuunnitelmien toteuttamiseen liittyen kyselyssä selvitettiin myös sitä, löytyykö asiakirja kunnan nettisivuilta. Noin puolet vastaajista ilmoitti asiakirjan löytyvän kunnan nettisivuilta ja noin puolet ilmoitti, ettei asiakirja ole sieltä löydettävissä.

Onko kunnanne nykyinen liikuntapaikkasuunnitelma oma itsenäinen asiakirja vai osana jotakin muuta laajempaa suunnitelma-/ strategiadokumenttia?

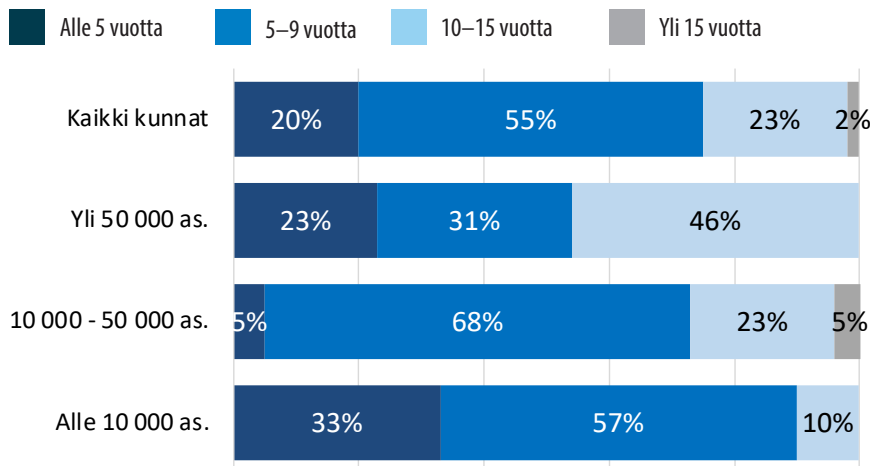
Kuvio 8. Liikuntapaikkasuunnitelman toteutusmuoto kunnissa (n=65).

3.2.2 Liikuntapaikkasuunnitelmien toteutustavoista

Tässä ja seuraavissa 3.2.3–3.2.4. osiossa tarkastellaan kyselyn tuloksia koskien vain niitä vastaajia / kuntia, jotka kyselyssä ilmoittivat, että heillä olevan liikuntapaikkasuunnitelman tai sellainen oli valmistumassa v. 2019.

Kyselyssä kartoitettiin minkä pituiselle aikajänteelle kunnat olivat liikuntapaikkasuunnitelmansa tehneet tai tekemässä. Aikajänteellä kyselyssä tarkoitettiin sitä kuinka monta vuotta valmistumisvuodesta eteenpäin suunnitelman oli tarkoitus kunnan toimenpiteitä ohjata. Yleisimmin, hieman yli puolessa liikuntapaikkasuunnitelman omaavista kunnista, suunnitelma oli tehty 5–9 -vuoden aikajänteelle (Kuvio 9). Noin viidesosassa näitä kuntia aikajänne oli alle 5 vuotta ja neljäsosassa kuntia yli kymmenen vuotta. Kyselyn perusteella pidemmät aikajänteet olivat yleisimpiä asukasluvultaan kaikkien suurimmissa kunnissa.

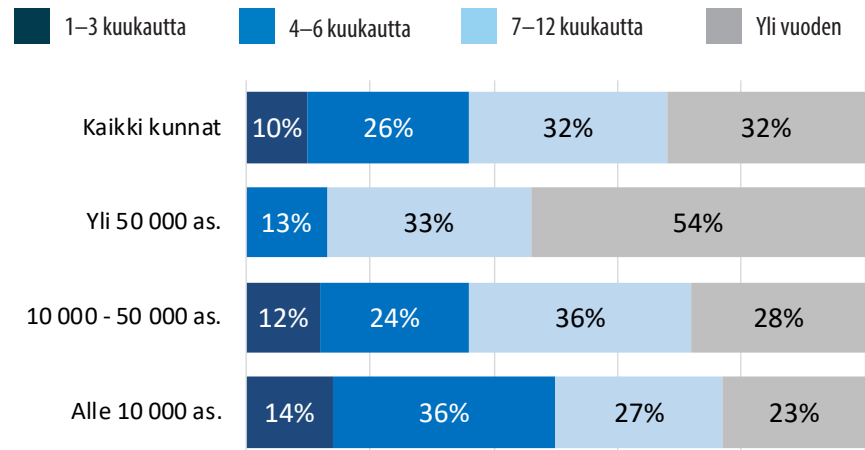
Mille aikajänteelle nykyinen liikuntapaikkasuunnitelmanne on tehty?

Kuvio 9. Liikuntapaikkasuunnitelmien aikajänne kunnissa (n=56).

Aikajänten lisäksi kyselyssä selvitettiin myös suunnitelman laatimisprosessien kestoa. Noin kolmasosalla kunnista laatimisprosessi oli kestänyt yli vuoden, toisella kolmasosalla 7–12 kuukautta ja hieman vajaalla kolmasosalla 4–6 kuukautta (Kuvio 10). Kunnista vain 10%:ssa työstä oli selvitty alle kolmen kuukauden prosessilla. Kyselyn perusteella kyselyiden laatimisprosessit olivat keskimäärin pidempiä isommilla kunnilla kuin pienillä. Esimerkiksi yli 50 000 asukkaan kunnista yli puolella suunnitelman laatiminen kesti yli vuoden.

Kuinka kauan kesti nykyisen liikuntapaikkasuunnitelmanne laatimisprosessi?

Kuvio 10. Liikuntapaikkasuunnitelman laatimisprosessin kesto (n=62).

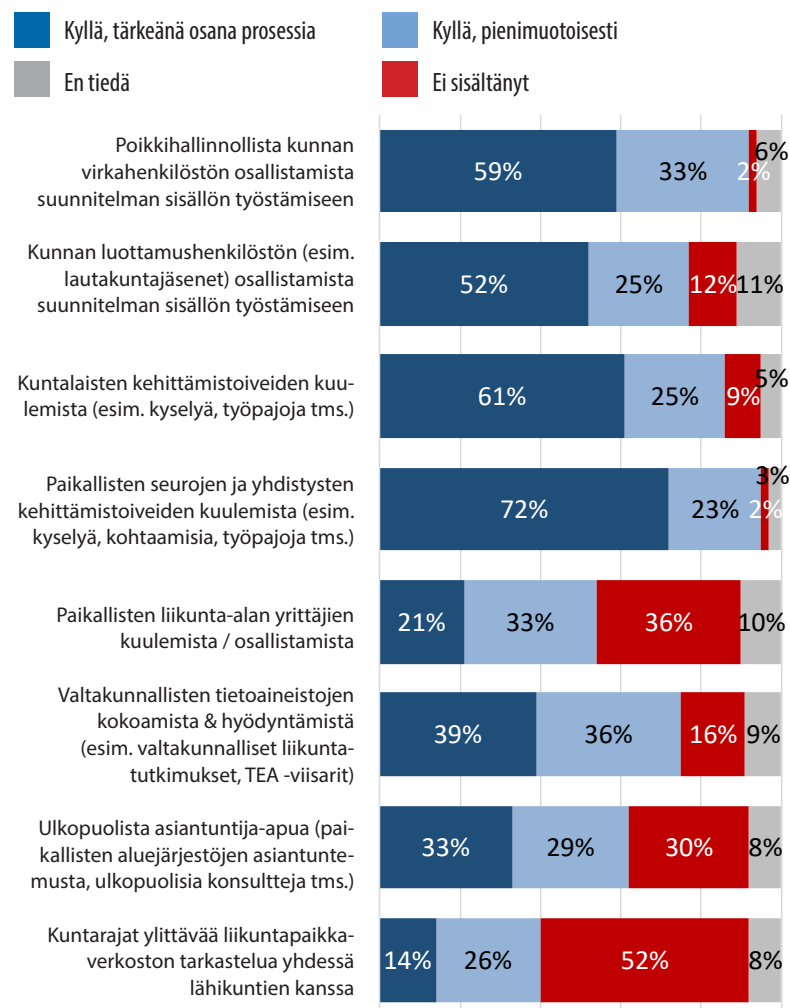
Erityisen tärkeä näkökulma kyselyssä oli kartoittaa sitä, miten osallistaminen ja erilainen tiedonkeruu oli tehty kuntien liikuntapaikkasuunnitelmien laadintaprosesseissa.

Kyselyn perusteella kaikkien kuntien liikuntapaikkasuunnitelmiin oli ainakin jossain määrin liittynyt osallistamista. Kyselyn perusteella yleisimmin osallistamisessa oli painotettu paikallisten seurojen ja yhdistysten kuulemista, jota oli pidetty tärkeänä osa prosessia yli 70%:ssa vastanneita kuntia (Kuvio 11). Kuntalaisten kuuleminen sekä kunnan virkahenkilöstön kuuleminen oli ollut tärkeä osa suunnitteluprosessia noin 60%:ssa kuntia. Vähäisemmässä roolissa oli ollut kunnan luottamushenkilöiden osallistaminen, jota noin puolet kunnista oli pitänyt tärkeänä osana prosessia. Vielä vähäisemmässä roolissa oli pidetty paikallisten yrittäjien kuulemista, jota oli pitänyt tärkeänä vain viidesosa vastanneista.

Kyselyn perusteella erilaisten tahojen laaja-alainen osallistaminen on ollut yleisempää yli 50 000 asukkaan kunnissa kuin pienemmissä kunnissa (taulukko 3. / osio 3.5). Erityisen selvä ero kuntakokojen välillä oli kuntaorganisaation poikkihallinnollisessa osallistamisessa, joka oli ollut tärkeässä roolissa lähes kaikissa yli 50 000 asukkaan isoissa kunnissa, mutta vain noin joka toisessa tätä pienemmässä kunnassa.

Liikuntapaikkasuunnitelmaprosesseihin näyttää kyselyn perusteella liittyvän pääosassa kuntia vähintäänkin pienimuotoisesti erilaisten valtakunnallisten tietoaisteiden hyödyntämistä sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä. Sen sijaan kuntarajat ylittävä liikuntapaikkaverkoston tarkastelu yhteistyössä lähikuntien on varsin harvinaista. Tärkeässä roolissa liikuntapaikkasuunnitelmia se oli ollut vain hieman yli 10%:ssa vastanneita kuntia.

Osallistaminen liikuntapaikkasuunnitelman laatimisessa. Sisälsikö suunnitelman laatimisprosessinne alla olevia vaiheita / osa-alueita?

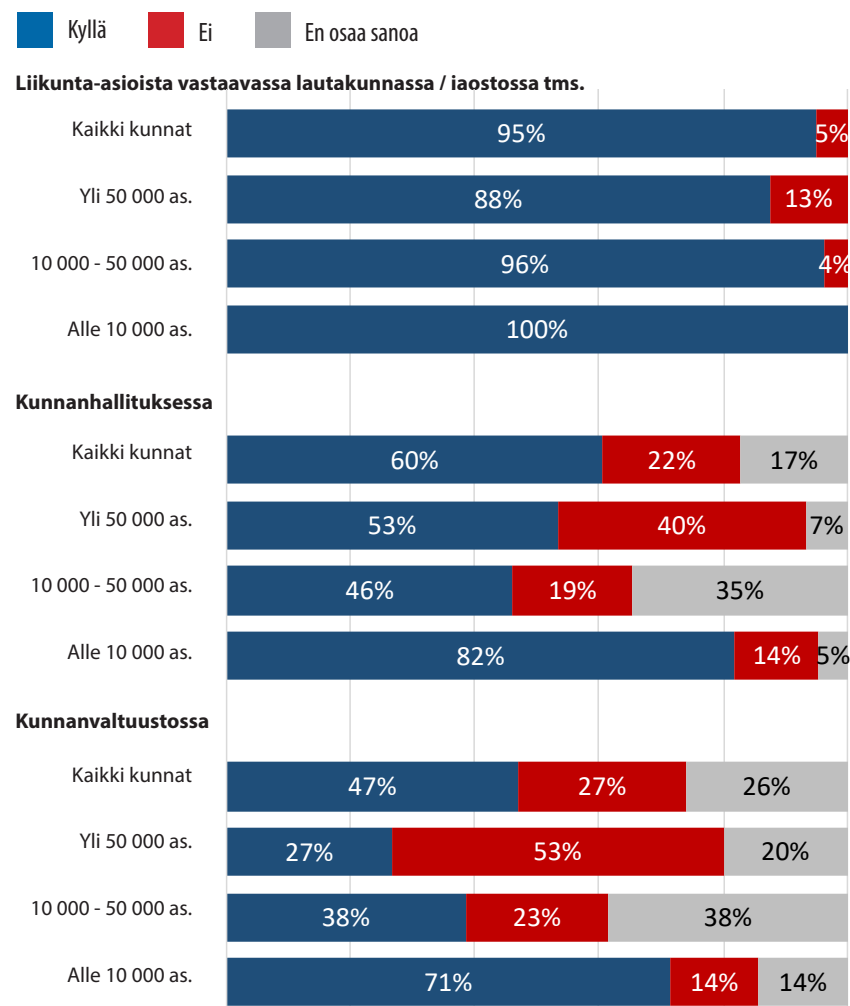
Kuvio 11. Osallistaminen ja tiedonkeruu liikuntapaikkasuunnitelman laatimisessa (n=64).

Osana liikuntapaikkasuunnitelmien toteutustapojen tarkastelua kyselyssä kysyttiin vastaajilta myös missä laajuudessa suunnitelma käsiteltiin kuntien eri luottamuselimissä.

Lähes kaikissa vastanneissa kunnissa (95%) liikuntapaikkasuunnitelma oli käsitelty liikunta-asioista vastaavassa lautakunnassa tai tultiin käsittelemään siellä prosessin valmistuttua (Kuvio 12). Pääosassa kuntia (60%) suunnitelma oli tämän lisäksi käsitelty tai tultiin käsittelemään myös kunnanhallituksen tasolla. Valtuustotasoinen käsittely oli sen sijaan harvinaisempaa. Tälle tasolle asiakirjan oli vienyt tai viemässä hieman alle puolet vastanneista kunnista.

Kyselyn perusteella laaja luottamuselinkäsittely oli kaikkien yleisintä kaikkein pienimmässä, alle 10 000 asukkaan, kuntakokoluokassa. Esimerkiksi valtuustotasoiseen käsittelyyn liikuntapaikkasuunnitelmat vei tai oli viemässä yli 70% pienimmistä vastanneista kunnista, kun isoimpien yli 50 000 asukkaan kuntakokoluokassa vastaava osuus oli alle 30%.

Onko nykyinen liikuntapaikkasuunnitelmanne käsitelty (tai tullaan käsittelemään) ao. luottamuselimissä?

Kuvio 12 . Liikuntapaikkasuunnitelman käsittely kunnan luottamuselimissä (n=65).

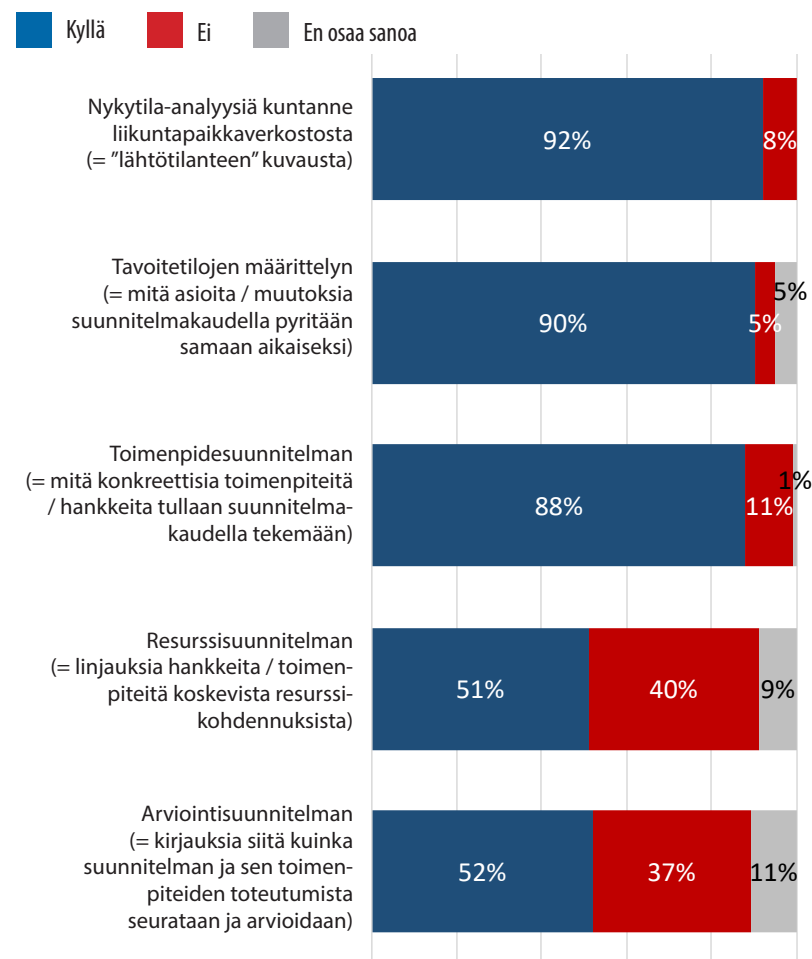
3.2.3 Liikuntapaikkasuunnitelmien sisällöstä ja laajuudesta

Kyselyssä vastaajilta kysyttiin, millaisia erilaisia osa-alueita ja sisältöjä heidän kuntansa liikuntapaikkasuunnitelma-asiakirja sisältää.

Yksi näkökulma kuntien liikuntapaikkasuunnitelmien sisällön tarkastelussa oli kartoittaa sitä, missä määrin ne sisälsivät laadukkaana strategisen suunnitelman erilaiset ydinosa-alueet. Vastausten perusteella lähes 90% kuntien suunnitelma-asiakirjoista sisälsi nykytila-analyysin kunnan liikuntapaikkaverkostosta, tavoitetilojen määrittelyn sekä toimenpidesuunnitelman (Kuvio 13). Asiakirjoista harvemmin löytyviä osa-alueita olivat resurssi- ja arviointisuunnitelmat, jotka löytyivät vastausten perusteella noin puolesta suunnitelmia.

Nykytila-analyysit, tavoitetilojen määrittely ja toimenpidesuunnitelma osa-alueet olivat lähes yhtä yleisiä kaikissa kuntakokoluokissa. Sen sijaan resurssi- ja arviointisuunnitelmien osalta kuntakokoluokkien välillä oli selviä eroja. Erityisesti resurssisuunnitelma osa-alue oli selvästi yleisempi pienten kuntien kuin yli 50 000 asukkaan kunnissa. Alle 50 000 asukkaan kunnissa resurssisuunnitelma oli mukana lähes 60%:ssa suunnitelmia, kun vastaava osuus yli 50 000 asukkaan kunnissa oli alle 30% (Taulukko 4. /osio 3.5).

Sisältääkö nykyinen / valmistumassa oleva liikuntapaikkasuunnitelma-asiakirjanne alla olevia osa-alueita?

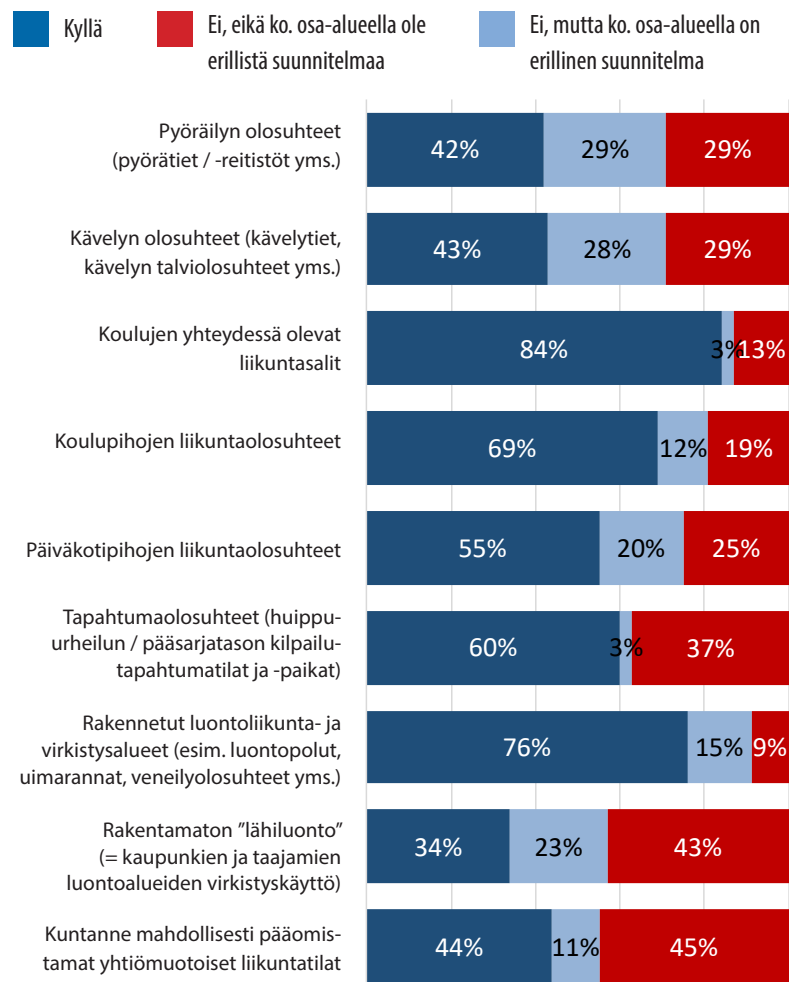
Kuvio 13. Liikuntapaikkasuunnitelman ydinosa-alueet (n=65).

Tärkeä näkökulma kyselyssä oli myös kartoittaa sitä kuinka laaja-alaisesti erilaisia poikkihallinnollisia liikuntaolosuhteita kuntien suunnitelmissa tarkastellaan. Poikkihallinnollisilla olosuhteilla selvityksessä tarkoitettiin liikuntatiloja- ja ympäristöjä, joihin oletettavasti liittyy kunnissa virallisia liikunta- ja urheilu-paikkoja enemmän poikkihallinnollisen yhteistyön tarvetta ja haastetta.

Poikkihallinnollisista olosuhteista yleisimmin kuntien suunnitelmissa tulivat huomioiduksi koulujen liikuntasalit sekä erilaiset rakennetut luontoliikunta- ja virkistysalueet. Nämä olivat mukana lähes 80%:ssa kuntien liikuntapaikkasuunnitelmia (Kuvio 14). Sen sijaan esimerkiksi rakentamatonta lähiluontoa liikuntaolosuhteena on tarkasteltu kyselyn perusteella vain noin kolmasosassa kuntien suunnitelmia. Huomioarvista on, että osalle poikkihallinnollista olosuhteista oli kuitenkin tehty erillisiä omia osa-aluekohtaisia suunnitelmia, kuten lähes kolmasosassa kuntia kävelyn ja pyöräilyn olosuhteille.

Kuntakokoluokkien välillä oli eroja siinä miltä osin poikkihallinnollisia olosuhteita oli tarkasteltu liikuntapaikkasuunnitelmissa. Isoimmissa yli 50 000 asukkaan kunnissa oli selvästi pienempiä kuntia yleisempää huomioida suunnitelmissaan rakennetut luontoliikuntaolosuhteet, kilpaurheilun tapahtumaolosuhteet tai kunnan pääomistamat yhtiömuotoiset liikuntatilat (taulukko 5 / osio 3.5). Vastaavasti alle 10 000 asukkaan kunnissa oli selvästi isompia kuntia yleisempää sisällyttää omiin liikuntapaikkasuunnitelmiin koulu- ja päiväkotipihojen liikuntaolosuhteiden tarkastelua ja kehittämistä.

Pyritäänkö suunnitelmallanne ohjaamaan / vaikuttamaan myös alla olevien olosuhteiden kehittämiseen?

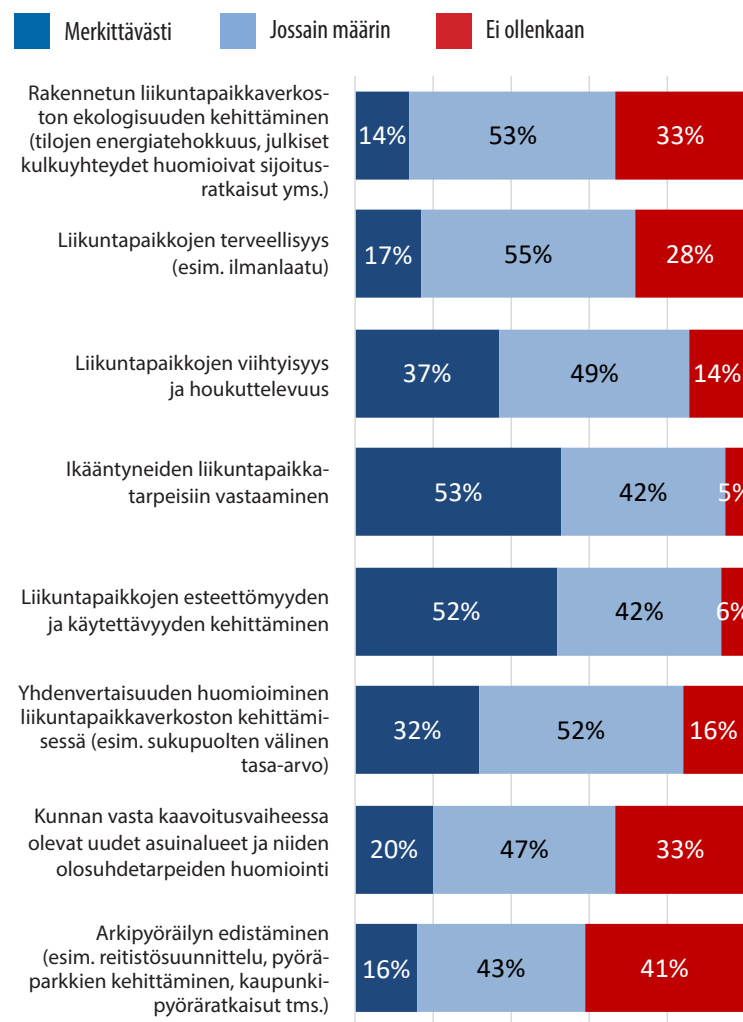
Kuvio 14. Poikkihallinnollisten liikuntaolosuhteiden sisältyminen liikuntapaikkasuunnitelmiin (n=65).

Kyselyssä kartoitettiin myös missä määrin erilaiset ajankohtaiset liikuntapoliittiset näkökulmat (mm. liikuntapaikkapalveluiden tasa-arvo, harrastamisen kustannukset) sekä yhteiskuntapoliittiset näkökulmat (mm. väestön ikääntyminen, ekologisuus) näkyivät kuntien liikuntapaikkasuunnitelmissa.

Kyselyn perusteella vahvimmin ja yleisimmin kunnat ovat omissa suunnitelmissaan pyrkineet huomiomaan ikääntyneiden liikuntatarpeisiin vastaamiseen sekä liikuntapaikkojen esteettömyyden ja käytettävyyden kehittämiseen liittyviä näkökulmia. Näitä oli vastausten mukaan merkittävässä määrin huomioitu noin puolessa kuntien suunnitelmista (Kuvio 15). Liikuntapaikkojen houkuttelevuuden ja yhdenvertaisuuden kehittäminen oli pyritty merkittävässä määrin huomiomaan vastaavasti noin kolmasosassa suunnitelmia. Sen sijaan tarkasteltaessa näkökulmia, jotka ovat heikoimmin tulleet huomioiduksi kuntien liikuntapaikkasuunnitelmissa, nousevat vastauksista esiin mm. arkipyöräilyn edistäminen sekä liikuntapaikkaverkoston ekologisuuden kehittäminen. Vain hieman yli 10%:ssa suunnitelmia nämä olivat merkittävästi huomioituna ja noin kolmasosassa suunnitelmia ne eivät olleet mitenkään huomioituna.

Eri kuntakokoluokissa oli jonkin verran eroja edellä mainittujen erityisnäkökulmien painotuksissa. Esimerkiksi kaikkein isommassa kuntakokoluokassa oli pienempiä kuntia yleisemmin vahvasti huomioitu mm. liikuntapaikkaverkoston esteettömyyden, ekologisuuden sekä uusien kaavoitettavien alueiden kehittämistä (Taulukko 6 / osio 3.5). Sen sijaan kaikkien pienimmässä kuntakokoluokassa oli liikuntapaikkasuunnitelmissa muita vahvemmin painotettu ikääntyneiden liikuntapaikkatarpeiden huomioimista.

Missä määrin alla olevat näkökulmat on huomioitu nykyisen liikuntapaikkasuunnitelmanne sisällössä?

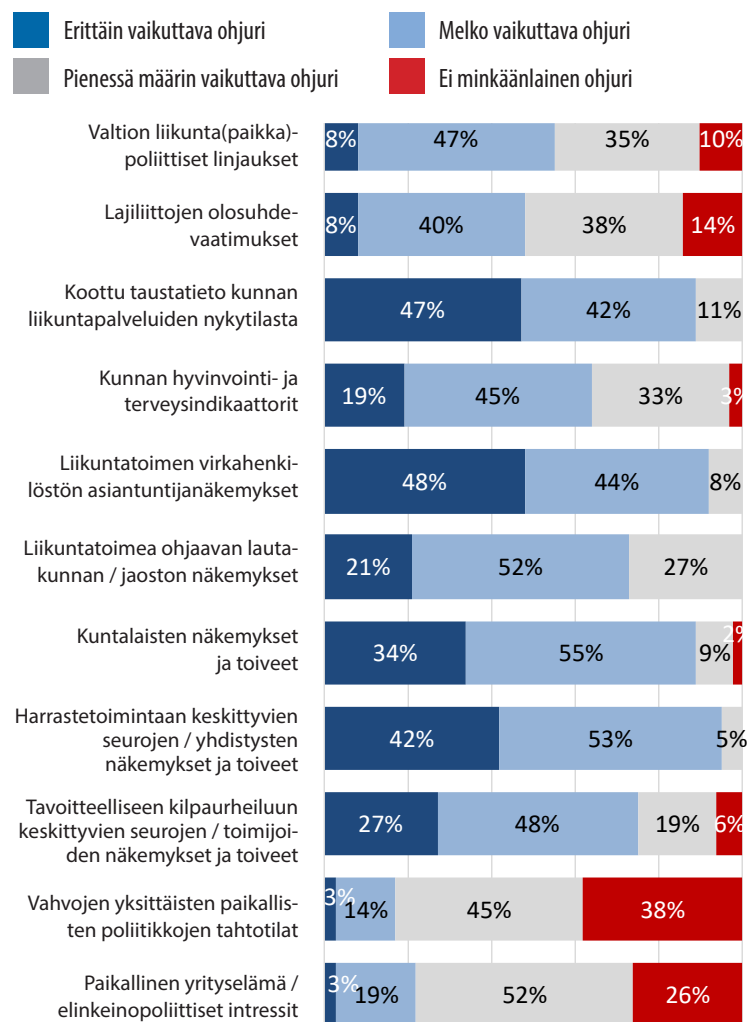
Kuvio 15. Erilaisten erityisnäkökulmien huomioiminen liikuntapaikkasuunnitelman sisällössä (n=65).

Osana liikuntapaikkasuunnitelmien sisällöllistä tarkastelua pyydettiin kyselyssä vastaajia arviomaan myös mitkä tekijät olivat omassa kunnassa ohjanneet eniten suunnitelman sisältövalintoja ja painotuksia.

Kyselyn perusteella yleisimmin sisältövalintoja vahvasti ohjanneina tekijöinä vastaajat pitivät liikuntatoimen omia asiantuntijanäkemyksiä sekä toisaalta myös erilaista suunnitelman laatimisen tueksi koottua tausta-aineistoa. Näitä kumpaankin hieman yli puolet piti vastaajista piti omissa kunnissaan erittäin merkittävinä valintojen ohjureina (Kuvio 16). Varsin yleisesti myös seurojen ja kuntalaisten toiveiden koettiin vaikuttaneen merkittävästi sisältövalintoihin. Näitä piti erittäin merkittävinä ohjureina reilu kolmannes vastaajista. Toisaalta on kuitenkin huomioitava, että kaikkia kyselyssä mainittuja moninaisia ohjureita, kuten esim. valtion liikuntapoliittisia linjauksia, lajiliittojen olosuhdevaatimuksia tai vaikkapa yksittäisten paikallispoliitikkojen tahtotiloja, joku osa vastaajista kunnista piti omassa kunnassaan jopa merkittävänä ohjurina.

Saaduissa vastauksissa ei ollut erityisen selkeitä eroja eri kokoisten kuntien välillä. Yksittäisenä poikkeuksena voidaan nostaa esiin sen, että isoimmissa yli 50 000 asukkaan kunnissa koettiin liikuntatoimea ohjaavalla luottamuseli-mellä olleen yleisemmin vahvaa ohjaavaa roolia sisältövalinnoissa kun pienemmissä kunnissa. Niissä lautakunnan / jaostoa piti erittäin merkittävänä ohjurina lähes 40% vastaajista kun vastaava osuus jäi pienemmissä kunnissa selvästi alle viidesosaan.

Arvioi missä määrin alla luetellut erilaiset tekijät ovat ohjanneet / vaikuttaneet nykyisen liikuntapaikkasuunnitelmanne sisältövalintoihin ja painotuksiin

Kuvio 16. Vastaajien arvioita liikuntapaikkasuunnitelman sisältöön vaikuttaneista ohjureista (n=64).

3.2.4 Liikuntapaikkasuunnitelmista saadut kokemukset

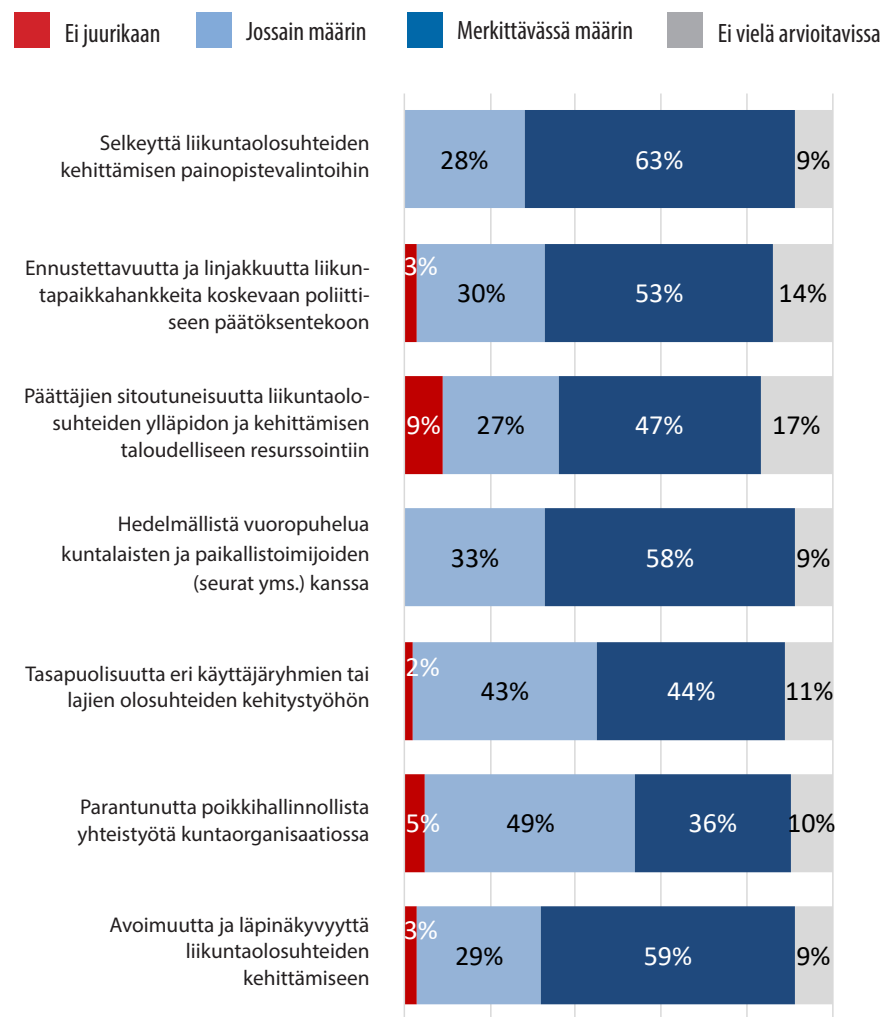
Vastaajia pyydettiin kyselyssä arvioimaan millaisia hyötyjä he kokivat saaneensa oman kuntansa liikuntapaikkasuunnitelmasta.

Kyselyn perusteella yleisimmin merkittäväksi hyödyksi arvioitiin suunnitelmiin selkiyttävä vaikutus liikuntaolosuhteiden kehittämisen painopistevalintoihin omassa kunnassa. Noin 2/3 vastaajista arvioi kuntansa saaneen kyseisen hyödyn (Kuvio 17). Yli puolet vastaajista arvioi kuntansa saaneen suunnitelmista merkittävässä määrin hyötyjä myös liikuntaolosuhteiden kehittämisen avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen, hedelmälliseen vuoropuheluun kuntalaisten ja paikallistoimijoiden kanssa sekä ennustettavuuteen ja linjakkuuteen koskien liikuntapaikkahankkeita koskevaa poliittista päätöksentekoa. Kaikkiansa pääosa vastaajista koki saaneensa vähintäänkin jossakin määrin hyötyjä kaikkien kyselyssä kysytyjen hyötynäkökulmien osalta.

Liikuntapaikkasuunnitelmista saatujen hyötyjen osalta ei eri kuntakokoluokkien välillä ollut merkittävästi eroja. Yksittäisinä huomioina voidaan kuitenkin nostaa sen, että isoimmassa kunnassa koettiin pieniä kuntia yleisemmin merkittäväksi hyödyksi parantuneen poikkihallinnollisen yhteistyön (taulukko 8 / Osio 3.5). Vastaavasti pienimmässä alle 10 000 asukkaan kuntakokoluokassa olevat vastaajat kokivat isompia kuntia yleisemmin suunnitelmalla saadun myös päättäjiä merkittävästi sitoutetuksi olosuhteiden kehittämistyöhön ja resurssointiin.

Vastaajat saivat kyselyssä lisäksi kertoa vapaamuotoisesti, mikä on omasta mielestä ollut suurin liikuntapaikkasuunnitelmasta saatu hyöty. Näissä vastauksissa korostuivat mm. eri toimialojen viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden sitouttamisen, kuntalaisten osallistamisen sekä olosuhteiden kehittämistyön tavoitteellisuuden ja pitkäjänteisyyden kaltaiset hyötynäkökulmat.

Koetteko saaneenne nykyisestä liikuntapaikkasuunnitelmastanne missä määrin ao. hyötyjä?

Kuvio 17. Vastaajien liikuntapaikkasuunnitelmista arvioimat hyödyt omassa kunnassa (n=64).

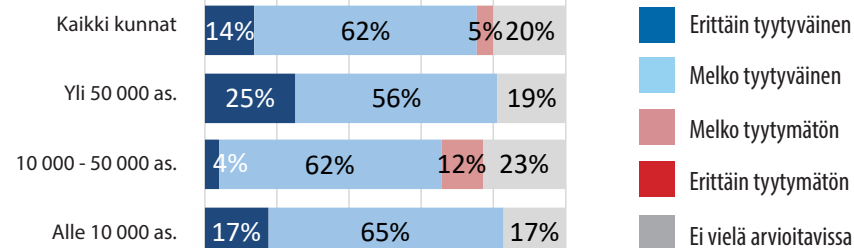
Toisessa avoimessa kysymyksessä vastaajia pyydettiin lisäksi arvioimaan mitä he mahdollisesti tekisivät toisin, mikäli tekisivät liikuntapaikkasuunnitelman omassa kunnassa uudestaan. Näissä vastauksissa vastaajat nostivat esiin erityisesti uusien laajempien näkökulmien, kuten ekologisuuden huomioimista suunnitelman sisältöpohdinnoissa. Vastauksissa tuotiin esiin myös joissakin tapauksissa uuden suunnitelman tiukempaa sisällöllistä rajaamista ja toisaalta joissakin tapauksissa vastaavasti sisällöllistä laajentamista. Osassa vastauksia nostettiin esiin laatimisprosessiin liittyviä parannustarpeita, esim. poikkihallinnollisuuden lisäämistä, laatimisprosessiin käytetyn ajan pidentämistä tai ulkopuolisen asiantuntijoiden hyödyntämistä.

Liikuntapaikkasuunnitelman sisältöjä ja toteutustapoja koskevan osion lopuksi vastaajia pyydettiin arvioimaan tyytyväisyytään oman kuntansa liikuntapaikkasuunnitelmaan kokonaisuudessaan. Asiaa pyydettiin tarkastelemaan erikseen prosessin toteuttamisen osalta, asiakirjan sisällön osalta ja suunnitelman vaikuttavuuden näkökulmista.

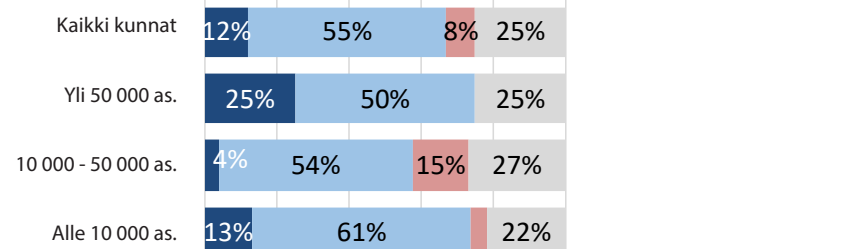
Pääosa vastaajista oli vähintäänkin melko tyytyväisiä oman kuntansa liikuntapaikkasuunnitelmiin kaikista kysytyistä näkökulmista (kuvio 18). Hieman yleisemmin vastaajat olivat tyytyväisiä laatimisprosessiin ja suunnitelman sisältöön kuin suunnitelmien vaikuttavuuteen. Yli viidesosa vastaajista arvioi kaikkien kysyttyjen osa-alueiden osalta, että tyytyväisyyttä ei ollut vielä mahdollista arvioida. Näistä vastaajista pääosa oli sellaisia, joilla suunnitelma oli kyselyvuonna työn alla. Eri kokoisten kuntien välillä ei ollut juurikaan eroja siinä, kuinka kokonaistyytyväisyyttä arvioitiin kysytyistä näkökulmista.

Kuinka tyytyväisiä olette kokonaisuudessaan nykyiseen liikuntapaikkasuunnittelemaan ao. näkökulmista?

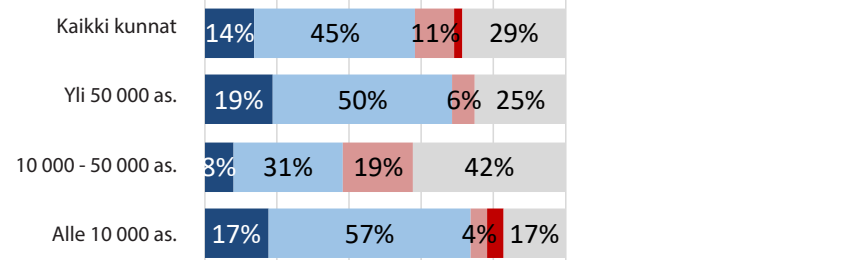
Suunnitelman LAATIMISPROSESSIN onnistuminen (prosessin ilmapiiri, toteutustapa, osallistaminen)

Dokumentin SISÄLTÖ (kirjaukset, toteutustapa yms.)

Suunnitelman VAIKUTTAVUUS (onko ohjannut investointeja, auttanut tavoitteisiin yms)

Kuvio 18. Vastaajien tyytyväisyys omien kuntiensä liikuntapaikkasuunnitelmiin (n=65).

3.3. TIETOJA KUNNISTA, JOILLA EI OLE KUNTATASOISTA LIIKUNTAPAIKKASUUNNITELMAA

3.3.1 Liikuntapaikkasuunnitelman puuttumisen syyt

Erittäin tärkeän näkökulman kyselyssä muodosti sen selvittäminen, mitä syitä on kunnilla sille, että heillä ei ole olemassa kokonaisvaltaista kuntatasoista liikuntapaikkasuunnitelmaa. Näitä kuntia, joilta ajantasainen liikuntapaikkasuunnitelma puuttui, vastasi kyselyyn 108.

Kyselyssä vastaajat nostivat yleisimmin keskeiseksi syyksi sen, että suunnitelman tekeminen koettiin omassa kunnassa liikuntatoimen henkilö-, aika- ja tai osaamisresurssien näkökulmasta liian työlääksi. Tämän nosti keskeiseksi syyksi hieman yli neljäsosa vastaajista (Kuvio 19). Lähes yhtä yleisesti keskeiseksi syyksi suunnitelman puuttumiselle nostettiin kunnan pieni koko sekä siihen liittyvä liikuntapaikkaverkoston pienuus. Huomioitaessa pienemmässä määrin vaikuttaneet syyt, nousevat liikuntatoimien vastuuhenkilöiden vastuksista esiin myös liikuntaolosuhteiden kokonaiskehittämistä vastuun epäselvyyteen, liikuntapaikkasuunnitelmaprosessin haasteellisuuteen sekä kunnan heikon taloustilanteeseen liittyviä syitä. Näitä jokaista noin puolet vastaajista piti vähintäänkin jossain määrin syynä suunnitelman puuttumiselle omasta kunnasta.

Eri kokoisten kuntien välillä oli joitakin selkeitä eroja mitä syitä painotettiin. Alle 10 000 asukkaan kunnissa merkittävimäksi syyksi nousi kunnan ja sen liikuntapaikkaverkoston pieni koko, jonka kolmasosa nosti keskeiseksi syyksi (Taulukko 9 / osio 3.5). Isoimmissa kunnissa keskeinen syy suunnitelman puuttumiselle oli sen sijaan varsin yleisesti se, että vanha suunnitelma ei ollut enää ajantasainen, mutta päätöstä uuden aloittamisesta ei ollut vielä tehtynä. Tätä piti keskeisenä syynä neljäsosa yli 50 000 asukkaan kuntien vastaajista.

Mikä on syynä, että kunnallanne ei ole tällä hetkellä laaja-alaista kuntatasoista liikuntapaikkasuunnitelmaa? Ovatko jotkin alla mainituista tekijöistä vaikuttaneet teillä asiaan?

Kuvio 19. Syitä liikuntapaikkasuunnitelman puuttumiseen kunnissa (n=108).

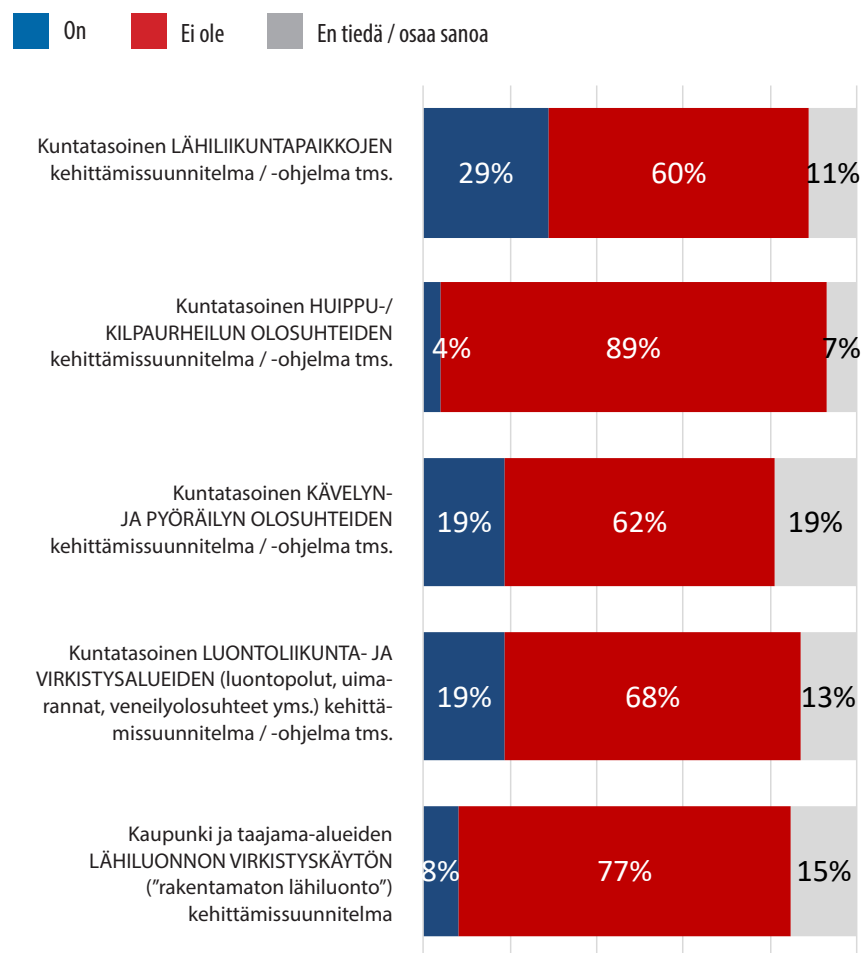
3.3.2 Muiden kehittämissuunnitelmien olemassaolo

Kunnilta, joilla ei ollut voimassa olevaa liikuntapaikkasuunnitelmaa, kartoitettiin kyselyssä myös onko kunnalla muita sisällöltään rajatumpia olosuhdekehittämiseen liittyviä kokonaissuunnitelmia.

Kyselyn perusteella pääosalla vastanneista kunnista ei ollut myöskään muita olosuhdekehittämisen suunnitelmia (Kuvio 20). Kyselyn perusteella yleisin rajatumpi suunnitelma oli kuntatasoinen lähiliikuntapaikkojen kehittämissuunnitelma, joka löytyi hieman alle kolmasosasta kysymykseen vastanneista kunnista. Hieman alle viidesosalla kunnista löytyi kävelyn ja pyöräilyn olosuhteisiin liittyvä kehittämissuunnitelma ja/tai luontoliikunta- tai virkistysalueiden kehittämissuunnitelma. Huippu-/kilpaurheilun olosuhteiden tai lähiluonnon virkistyskäytön kuntatasoisia kehittämissuunnitelmia oli sen sijaan kyselyn perusteella tehty vain yksittäisissä kunnissa

Kuntakokoluokittain erillisiä olosuhdesuunnitelmia tarkasteltaessa voidaan todeta erillisten lähiliikuntapaikkasuunnitelmien sekä kävely- ja pyöräilyolosuhteiden kehittämissuunnitelmien olevan yleisimpiä juuri yli 50 000 asukkaan kunnissa. Ensimmäinen mainittu löytyi puolella ja jälkimmäinen kaikilta kysymykseen vastanneista isoista kunnista (Taulukko 10 / osio 3.5).

Onko teillä joitakin alla olevia rajatumpia kuntatasoisia olosuhdesuunnitelmia?

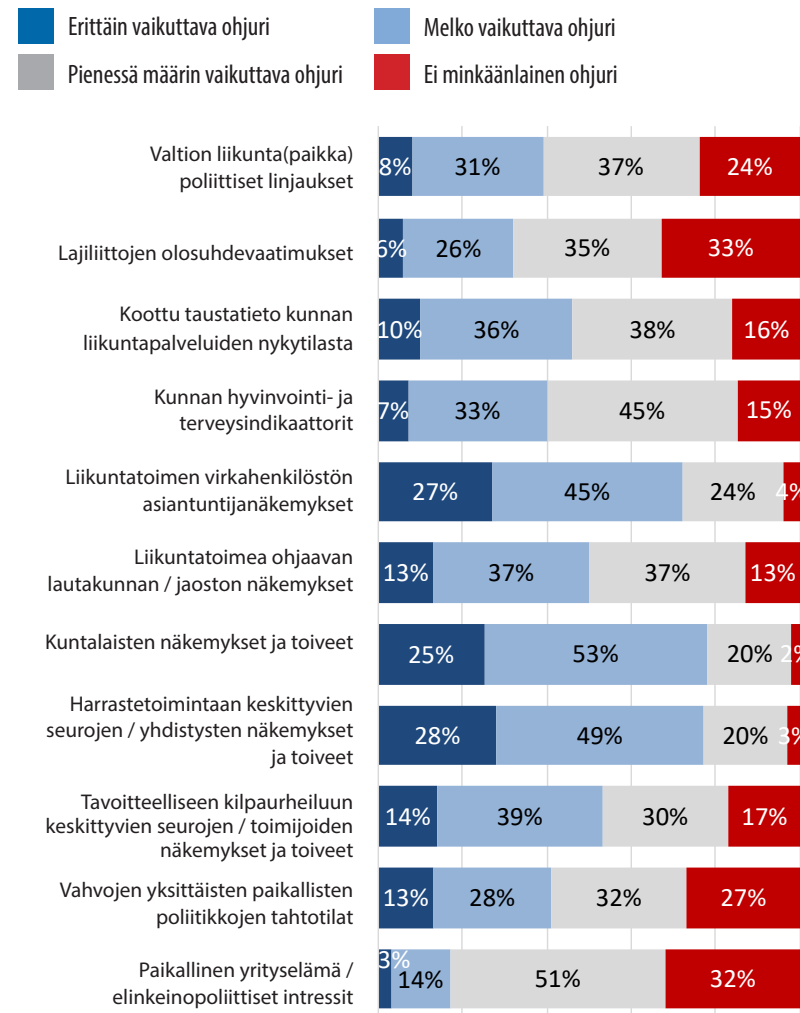
Kuvio 20. Muiden erillisten olosuhdesuunnitelmien olemassaolo (n=108).

3.3.3 Olosuhdetyön ohjurit kunnissa, joissa ei ole kuntatasoista liikuntapaikkasuunnitelmaa

Kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten erilaiset tekijät ovat ohjanneet kunnan liikuntapaikkaverkoston liittyviä painopistevalintoja ja resurssikohdennuksia edeltävien vuosien aikana. Kyselyn perusteella kunnissa, joissa ei ole liikuntapaikkasuunnitelmia, olosuhdetyön vaikuttavimpina ohjureina ovat toimineet yleisimmin harrasteseurojen ja kuntalaiset kehittämistoiveet sekä liikuntoimen virkahenkilöstön omat asiantuntijanäkemykset (Kuvio 21). Kuntakokoluokittain vastauksia tarkasteltaessa, merkittävin ero isojen ja pienten kuntien välillä on liikuntatoimen virkahenkilöstön asiantuntemuksen painottamisessa. Yli 50 000 asukkaan kunnissa se nähtiin erittäin vaikuttavaksi ohjuriksi yli 2/3 kuntia, kun pienissä kunnissa sen vastaava osuus jäi noin neljäsosaan (Taulukko 11 / osio 3.5).

Saatuja tuloksia voidaan verrata myös vastausvaihtoehtojen osalta identtiseen kysymykseen liittyen liikuntapaikkasuunnitelmien sisältöohjureihin niissä kunnissa, joissa suunnitelmia oli tehty (Kuvio 16). Kyselyn perusteella samantyyppiset ohjurit ovat olleet merkittävimpiä kummassakin kuntajoukossa. Huomionarvoisia eroja ovat kuitenkin mm. se, että niissä kunnissa joilla ei ole liikuntapaikkasuunnitelmaa kehittämistyön välineenä, erilaisella kootulla nykytilatiedolla koettiin olevan vähemmän merkitystä kehittämistyön ohjureina. Selkeä ero ko. kuntajoukkojen välillä on myös se, että liikuntatoimea ohjaavalla lautakunnalla nähtiin selvästi yleisemmin merkittävä vaikuttamisrooli liikuntapaikkasuunnitelman painopistevalintoihin kun kunnan olosuhteiden kehittämistyön painopistevalintoihin ilman liikuntapaikkasuunnitelmaa. Tilanne on päinvastainen vahvojen paikallispoliitikkojen roolin osalta. Niiden rooli nähtiin pienemmäksi kehittämistyön sisältövalinnoissa liittyen liikuntapaikkasuunnitelmiin kuin ilman liikuntapaikkasuunnitelmaa toimittaessa.

Arvioi missä määrin alla luetellut erilaiset tekijät ovat ohjanneet / vaikuttaneet kuntanne liikuntapaikkaverkoston liittyviin painopistevalintoihin ja resurssikohdennuksiin 2010-luvulla

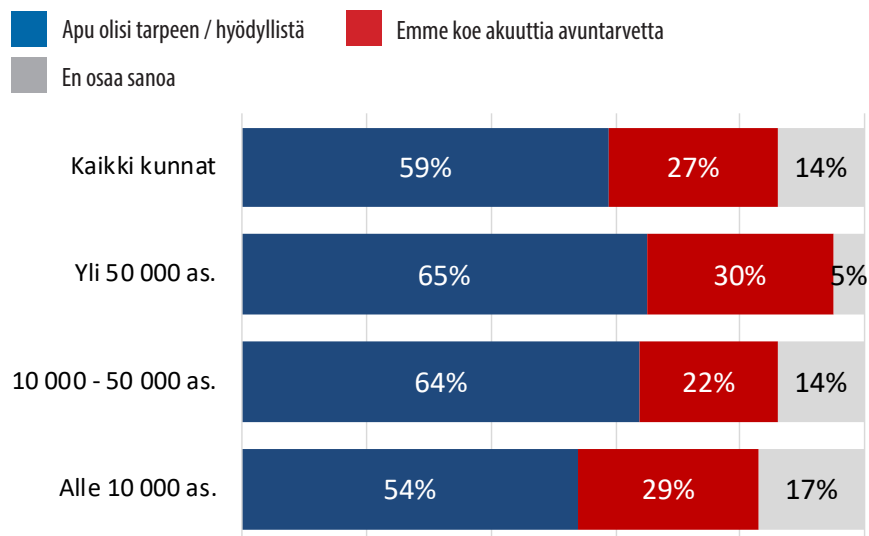

Kuvio 21. Liikuntapaikkaverkoston kehittämiseen liittyvien painopistevalintojen ohjurit, kunnissa joissa ei ole liikuntapaikkasuunnitelmaa.

3.4. KUNTIEN APUTARPEET LIIKUNTAPAIKKA-SUUNNITELMIIN LIITTYEN

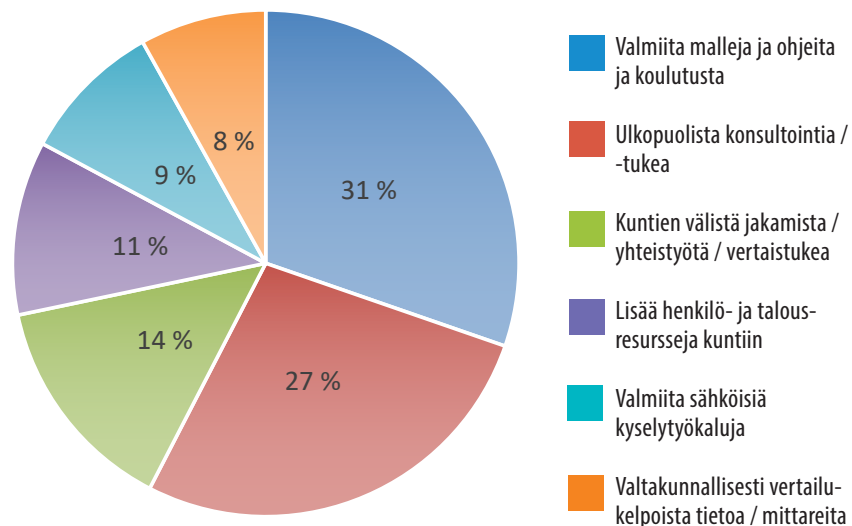
Kyselyn lopussa kaikilta kyselyyn vastanneilta liikuntatoimien vastuuhenkilöiltä kartoitettiin aputarpeita liikuntaolosuhteiden suunnitelmalliseen kehittämistyöhön liittyen. Yleisen aputarpeen näkökulmasta, selvä enemmistö vastaajista koki, että apu asiassa olisi hyödyllistä heidän kunnalleen (Kuvio 22). Aputarve oli lähes yhtä yleistä kaiken kokoisissa kunnissa ja riippumatta siitä oliko kunnalla olemassa oleva liikuntapaikkasuunnitelma tai ei.

Arvioikaa lopuksi kuntanne tilannetta sen osalta, toivotteko / tarvitsetteko valtakunnallisin toimenpitein apua (esim. työkaluja, toimintamalleja tms.) liikumis-, liikunta- ja urheiluolosuhteiden suunnitelmalliseen kehittämistyöhön?

Kuvio 22. Aputarpeen yleisyys kunnissa (n=173).

Vastaajien oli lisäksi mahdollista avoimessa vastauskentässä kuvailla minkälaisesta avusta oli heille erityisesti hyötyä. Vastausten luokittelun perusteella merkittävin osa kuntien aputoiveista kohdistui valmiiden mallien, ohjeiden ja koulutuksen tarpeeseen sekä ulkopuoliseen asiantuntija-apuun (Kuvio 23). Näitä toivoi n. 30% vastaajista. Erityisesti toivottiin konkreettisia ohjeistuksia suunnitelmien laadintaan sekä hyviä malleja suunnitelmista. Asiantuntija-apua kaivattiin vastaavasti osaamisen vahvistamisen että resurssien puuttumisen näkökulmista. Jossain määrin aputarpeita kohdistui avovastauksissa myös erilaisiin kuntien välisiin vertailutietoihin, yleiseen kuntayhteistyöhön ja vertaistukeen asiassa, taloudellisen tuen saamiseen yms.

Kuvio 23. Kuntien aputarpeita avovastauksista luokiteltuna (n=82).

3.5. LIITETAULUKOT

Minkäläiseksi arvioitte kuntanne nykyisen olosuhdetilanteen alla mainittujen liikunta- ja urheilupaikkojen sekä liikkumisympäristöjen osalta?	KUNTAKOKO	Tilanne heikko	Tilanne tyydyttävä	Tilanne hyvä	En osaa arvioida
Matalan kynnyksen maksuttomat liikuntapaikat (lähiliikuntapaikat, kuntoradat, hiihtoladut yms)	> 50 000 as.	0 %	5 %	95 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	0 %	19 %	81 %	0 %
	< 10 000 as.	1 %	14 %	85 %	0 %
Pyöräilyn olosuhteet (pyörätiet & -reitistöt)	> 50 000 as.	5 %	25 %	70 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	3 %	54 %	39 %	3 %
	< 10 000 as.	13 %	62 %	26 %	0 %
Luontoliikuntamahdollisuudet (ulkoilureitit, luontopolut, metsät, vesistöt yms.)	> 50 000 as.	0 %	16 %	84 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	2 %	31 %	68 %	0 %
	< 10 000 as.	1 %	24 %	75 %	0 %
Palloilu- ja urheilukentät ulko-olosuhteiden osalta!	> 50 000 as.	0 %	25 %	75 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	0 %	22 %	78 %	0 %
	< 10 000 as.	3 %	34 %	63 %	0 %
Isot sisäliikuntatilat (palloilu-/monitoimihallit, isot koulusalit)	> 50 000 as.	0 %	65 %	35 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	12 %	42 %	46 %	0 %
	< 10 000 as.	12 %	32 %	55 %	1 %
Uintiolosuhteet (uimahallit, uimarannat)	> 50 000 as.	5 %	40 %	55 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	10 %	36 %	54 %	0 %
	< 10 000 as.	19 %	41 %	37 %	2 %
Jääurheilu-/liikuntapaikat (jäähallit & -hallit)	> 50 000 as.	5 %	45 %	50 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	7 %	34 %	59 %	0 %
	< 10 000 as.	13 %	36 %	51 %	0 %

Kuinka tyytyväinen olette liikuntatoimen/ liikuntapalveluyksikön asemaan kunnassanne liittyen alla olevien "poikkihallinnollisten" liikkumis- ja liikuntaolosuhteiden kehittämistyössä?	KUNTAKOKO	Liikuntatoimen asema kehittämistyössä nykyisellään LIIAN PIENI	Liikuntatoimen asema kehittämistyössä nykyisellään SOPIVA	Liikuntatoimen asema kehittämistyössä nykyisellään LIIAN SUURI	Asian ei tulisi kuulua liikuntatoimen tehtäväkuvaan ollenkaan
Kävely- ja pyöräteiden kehittäminen	> 50 000 as.	25 %	75 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	47 %	45 %	0 %	9 %
	< 10 000 as.	45 %	46 %	4 %	5 %
"Luontoliikkumisympäristöjen" kehittäminen (ulkoilualueet, metsät, vesistöt, lähiluonto yms.)	> 50 000 as.	15 %	85 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	21 %	77 %	2 %	0 %
	< 10 000 as.	22 %	73 %	4 %	1 %
Koulujen yhteydessä olevien liikuntasalien kehittäminen	> 50 000 as.	35 %	60 %	5 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	21 %	78 %	2 %	0 %
	< 10 000 as.	21 %	77 %	0 %	2 %
Koulupihojen kehittäminen	> 50 000 as.	45 %	45 %	10 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	24 %	66 %	5 %	5 %
	< 10 000 as.	21 %	73 %	2 %	4 %
Päiväkotien liikkumisolosuhteiden kehittäminen	> 50 000 as.	75 %	20 %	0 %	5 %
	10 000 - 50 000 as.	40 %	53 %	0 %	7 %
	< 10 000 as.	42 %	51 %	1 %	5 %
Uusien liikuntapaikkojen ja -olosuhteiden kaavoitus	> 50 000 as.	10 %	85 %	5 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	35 %	65 %	0 %	0 %
	< 10 000 as.	42 %	55 %	1 %	2 %

Taulukko 2. Vastaajien arvioita liikuntatoimen asemasta poikkihallinnollisten olosuhteiden kehittämistyössä (N=170)

Taulukko 1. Yleisarviot kunnan olosuhdetilanteesta eri liikuntapaikkatyyppiä osalta (N=173)

Sisälsikö suunnitelman laatimisprosessinne alla olevia vaiheita / osa-alueita?	KUNTAKOKO	Kyllä, tärkeänä osana prosessia	Kyllä, pienimuotoisesti	Ei sisältänyt	En tiedä
Poikkihallinnollista kunnan virkahenkilöstön osallistamista suunnitelman sisällön työstämiseen	> 50 000 as.	94 %	6 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	42 %	46 %	4 %	8 %
	< 10 000 as.	55 %	36 %	0 %	9 %
Kunnan luottamushenkilöstön (esim. lautakuntajäsenet) osallistamista suunnitelman sisällön työstämiseen	> 50 000 as.	69 %	31 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	38 %	15 %	31 %	15 %
	< 10 000 as.	55 %	32 %	0 %	14 %
Kuntalaisten kehittämistoiveiden kuulemista (esim. kyselyä, työpajoja tms.)	> 50 000 as.	75 %	19 %	6 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	54 %	23 %	15 %	8 %
	< 10 000 as.	59 %	32 %	5 %	5 %
Paikallisten seurojen ja yhdistysten kehittämistoiveiden kuulemista (esim. kyselyä, kohtaamisia, työpajoja tms.)	> 50 000 as.	88 %	13 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	62 %	31 %	4 %	4 %
	< 10 000 as.	73 %	23 %	0 %	5 %
Paikallisten liikunta-alan yrittäjien kuulemista / osallistamista	> 50 000 as.	25 %	31 %	44 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	16 %	40 %	32 %	12 %
	< 10 000 as.	23 %	27 %	36 %	14 %
Valtakunnallisten tietoaaineistojen kokoamista & hyödyntämistä (esim. valtakunnalliset liikuntatutkimukset, TEA -viisarit)	> 50 000 as.	44 %	38 %	13 %	6 %
	10 000 - 50 000 as.	42 %	27 %	19 %	12 %
	< 10 000 as.	32 %	45 %	14 %	9 %
Ulkopuolista asiantuntija-apua (paikallisten aluejärjestöjen asiantuntemusta, ulkopuolisia konsultteja tms.)	> 50 000 as.	50 %	44 %	6 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	35 %	19 %	38 %	8 %
	< 10 000 as.	18 %	32 %	36 %	14 %
Kuntarajat ylittävää liikuntapaikkaverkoston tarkastelua yhdessä lähikuntien kanssa	> 50 000 as.	13 %	38 %	50 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	15 %	15 %	58 %	12 %
	< 10 000 as.	14 %	32 %	45 %	9 %

Taulukko 3. Osallistaminen ja tiedonkeruu liikuntapaikkasuunnitelman laatimisessa (N=64)

Sisältääkö nykyinen / valmistumassa oleva liikuntapaikkasuunnitelma-asiakirjanne alla olevia osa-alueita?	KUNTAKOKO	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Nykytila-analyysiä kuntanne liikuntapaikkaverkostosta (= "lähtötilanteen" kuvausta)	> 50 000 as.	94 %	6 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	85 %	15 %	0 %
	< 10 000 as.	100 %	0 %	0 %
Tavoitetilojen määrittelyn (= mitä asioita / muutoksia suunnitelmakaudella pyritään samaan aikaiseksi)	> 50 000 as.	93 %	7 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	88 %	4 %	8 %
	< 10 000 as.	91 %	4 %	4 %
Toimenpidesuunnitelman (= mitä konkreettisia toimenpiteitä / hankkeita tullaan suunnitelmakaudella tekemään)	> 50 000 as.	81 %	19 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	92 %	8 %	0 %
	< 10 000 as.	87 %	9 %	4 %
Resurssisuunnitelman (= linjauksia hankkeita / toimenpiteitä koskevista resurssikohdennuksista)	> 50 000 as.	31 %	69 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	58 %	38 %	4 %
	< 10 000 as.	57 %	22 %	22 %
Arviointisuunnitelman (= kirjauksia siitä kuinka suunnitelman & sen toimenpiteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan)	> 50 000 as.	40 %	53 %	7 %
	10 000 - 50 000 as.	42 %	46 %	12 %
	< 10 000 as.	70 %	17 %	13 %

Taulukko 4. Liikuntapaikkasuunnitelman ydinosa-alueet (N=65)

Pyritäänkö suunnitelmallanne ohjaamaan / vaikuttamaan myös alla olevien olosuhteiden kehittämiseen?	KUNTAKOKO	Kyllä	Ei, mutta ko. osa-alueella on erillinen suunnitelma	Ei, eikä ko. osa-alueella ole erillistä suunnitelmaa
Pyöräilyn olosuhteet (pyörätiet / -reitistöt yms.)	> 50 000 as.	50 %	44 %	6 %
	10 000 - 50 000 as.	31 %	31 %	38 %
	< 10 000 as.	48 %	17 %	35 %
Kävelyn olosuhteet (kävelytiet, kävelyn talviolosuhteet yms.)	> 50 000 as.	38 %	50 %	13 %
	10 000 - 50 000 as.	35 %	31 %	35 %
	< 10 000 as.	57 %	9 %	35 %
Koulujen yhteydessä olevat liikuntasalit	> 50 000 as.	88 %	6 %	6 %
	10 000 - 50 000 as.	77 %	4 %	19 %
	< 10 000 as.	91 %	0 %	9 %
Koulupihojen liikuntaolosuhteet	> 50 000 as.	56 %	31 %	13 %
	10 000 - 50 000 as.	56 %	12 %	32 %
	< 10 000 as.	91 %	0 %	9 %
Päiväkotipihojen liikuntaolosuhteet	> 50 000 as.	44 %	38 %	19 %
	10 000 - 50 000 as.	48 %	20 %	32 %
	< 10 000 as.	70 %	9 %	22 %
Tapahtumaolosuhteet (huippu-urheilun / pääsarjataso kilpailutapahtumatilat ja -paikat)	> 50 000 as.	88 %	0 %	13 %
	10 000 - 50 000 as.	56 %	8 %	36 %
	< 10 000 as.	45 %	0 %	55 %
Rakennetut luontoliikunta- ja virkistysalueet (esim. luontopolut, uimarannat, veneilyolosuhteet yms.)	> 50 000 as.	63 %	31 %	6 %
	10 000 - 50 000 as.	69 %	12 %	19 %
	< 10 000 as.	91 %	9 %	0 %
Rakentamaton "lähiluonto" (= kaupunkien ja taajamien luonto-alueiden virkistyskäyttö)	> 50 000 as.	27 %	47 %	27 %
	10 000 - 50 000 as.	28 %	20 %	52 %
	< 10 000 as.	48 %	10 %	43 %
Kuntanne mahdollisesti pääomistamat yhtiömuotoiset liikuntatilat	> 50 000 as.	63 %	25 %	13 %
	10 000 - 50 000 as.	32 %	8 %	60 %
	< 10 000 as.	43 %	5 %	52 %

Taulukko 5 . Poikkihallinnollisten liikuntaolosuhteiden sisältyminen liikuntapaikkasuunnitelmiin (N=65)

Missä määrin alla olevat näkökulmat on huomioitu nykyisen liikuntapaikkasuunnitelman sisällössä?	KUNTAKOKO	Ei ollenkaan	Jossain määrin	Merkittävässä määrin
Rakennetun liikuntapaikkaverkoston ekologisuuden kehittäminen (tilojen energiatehokkuus, julkiset kulkuyhteydet huomioivat sijoitusratkaisut yms.)	> 50 000 as.	19 %	56 %	25 %
	10 000 - 50 000 as.	44 %	44 %	12 %
	< 10 000 as.	30 %	61 %	9 %
Liikuntapaikkojen terveellisyys (esim. ilmanlaatu)	> 50 000 as.	19 %	69 %	13 %
	10 000 - 50 000 as.	32 %	52 %	16 %
	< 10 000 as.	30 %	48 %	22 %
Liikuntapaikkojen viihtyisyys ja houkuttelevuus	> 50 000 as.	13 %	47 %	40 %
	10 000 - 50 000 as.	16 %	52 %	32 %
	< 10 000 as.	13 %	48 %	39 %
Ikääntyneiden liikuntapaikkatarpeisiin vastaaminen	> 50 000 as.	6 %	44 %	50 %
	10 000 - 50 000 as.	8 %	48 %	44 %
	< 10 000 as.	0 %	35 %	65 %
Liikuntapaikkojen esteettömyyden ja käytettävyyden kehittäminen	> 50 000 as.	6 %	19 %	75 %
	10 000 - 50 000 as.	12 %	50 %	38 %
	< 10 000 as.	0 %	48 %	52 %
Yhdenvertaisuuden huomioiminen liikuntapaikkaverkoston kehittämisessä (esim. sukupuolten välinen tasa-arvo)	> 50 000 as.	0 %	67 %	33 %
	10 000 - 50 000 as.	28 %	36 %	36 %
	< 10 000 as.	13 %	61 %	26 %
Kunnan vasta kaavoitusvaiheessa olevat uudet asuinalueet ja niiden olosuhdetarpeiden huomiointi	> 50 000 as.	6 %	50 %	44 %
	10 000 - 50 000 as.	40 %	44 %	16 %
	< 10 000 as.	43 %	48 %	9 %
Arkipyöräilyn edistäminen (esim. reitistösuunnittelu, pyöräparkkien kehittäminen, kaupunkipyörä-ratkaisut tms.)	> 50 000 as.	19 %	50 %	31 %
	10 000 - 50 000 as.	52 %	36 %	12 %
	< 10 000 as.	45 %	45 %	9 %

Taulukko 6. Erialaisten erityisnäkökulmien huomioiminen liikuntapaikkasuunnitelman sisällössä (N=65)

Arvioi missä määrin alla luetellut erilaiset tekijät ovat ohjanneet / vaikuttaneet nykyisen liikuntapaikkasuunnitelmanne sisältövalintoihin ja painotuksiin?	KUNTAKOKO	Erittäin vaikuttava ohjuri	Melko vaikuttava ohjuri	Pienessä määrin vaikuttava ohjuri	Ei minkäänlainen ohjuri
Valtion liikunta(paikka)poliittiset linjaukset	> 50 000 as.	13 %	53 %	27 %	7 %
	10 000 - 50 000 as.	13 %	46 %	29 %	13 %
	< 10 000 as.	0 %	43 %	48 %	9 %
Lajiliittojen olosuhdevaatimukset	> 50 000 as.	13 %	50 %	31 %	6 %
	10 000 - 50 000 as.	8 %	50 %	33 %	8 %
	< 10 000 as.	4 %	22 %	48 %	26 %
Koottu taustatieto kunnan liikuntapalveluiden nykytilasta	> 50 000 as.	44 %	50 %	6 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	52 %	40 %	8 %	0 %
	< 10 000 as.	43 %	39 %	17 %	0 %
Kunnan hyvinvointi- & terveysindikaattorit	> 50 000 as.	19 %	44 %	31 %	6 %
	10 000 - 50 000 as.	17 %	50 %	29 %	4 %
	< 10 000 as.	22 %	39 %	39 %	0 %
Liikuntatoimen virkahenkilöstön asiantuntijanäkemykset	> 50 000 as.	44 %	56 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	58 %	38 %	4 %	0 %
	< 10 000 as.	39 %	43 %	17 %	0 %
Liikuntatoimea ohjaavan lautakunnan / jaoston näkemykset	> 50 000 as.	38 %	56 %	6 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	13 %	50 %	38 %	0 %
	< 10 000 as.	17 %	52 %	30 %	0 %
Kuntalaisten näkemykset ja toiveet	> 50 000 as.	38 %	56 %	6 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	36 %	48 %	12 %	4 %
	< 10 000 as.	30 %	61 %	9 %	0 %
Harrastotoimintaan keskittyvien seurojen / yhdistysten näkemykset ja toiveet	> 50 000 as.	31 %	69 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	48 %	44 %	8 %	0 %
	< 10 000 as.	43 %	52 %	4 %	0 %
Tavoitteelliseen kilpaurheiluun keskittyvien seurojen / toimijoiden näkemykset ja toiveet	> 50 000 as.	31 %	69 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	21 %	50 %	29 %	0 %
	< 10 000 as.	30 %	30 %	22 %	17 %
Vahvojen yksittäisten paikallisten poliitikkojen tahtotilat	> 50 000 as.	0 %	31 %	56 %	13 %
	10 000 - 50 000 as.	0 %	4 %	46 %	50 %
	< 10 000 as.	9 %	13 %	35 %	43 %
Paikallinen yrityselmä / elinkeinopoliittiset intressit	> 50 000 as.	6 %	13 %	75 %	6 %
	10 000 - 50 000 as.	0 %	25 %	38 %	38 %
	< 10 000 as.	4 %	17 %	52 %	26 %

Taulukko 7. Vastaajien arvioita liikuntapaikkasuunnitelman sisältöön vaikuttaneista ohjureista (N=64)

Koetteko saaneenne nykyisestä liikuntapaikkasuunnitelmastanne missä määrin ao. hyötyjä?	KUNTAKOKO	Ei juurikaan	Jossain määrin	Merkittävässä määrin	Ei vielä arvioitavissa
Selkeyttä liikuntaolosuhteiden kehittämisen painopistevalintoihin	> 50 000 as.	0 %	25 %	69 %	6 %
	10 000 - 50 000 as.	0 %	44 %	44 %	12 %
	< 10 000 as.	0 %	13 %	78 %	9 %
Ennustettavuutta ja linjakuutta liikuntapaikka-hankkeita koskevaan poliittiseen päätöksentekoon	> 50 000 as.	0 %	19 %	69 %	13 %
	10 000 - 50 000 as.	0 %	48 %	32 %	20 %
	< 10 000 as.	9 %	17 %	65 %	9 %
Päätäjien sitoutuneisuutta liikuntaolosuhteiden ylläpidon ja kehittämisen taloudelliseen resurssointiin	> 50 000 as.	6 %	38 %	38 %	19 %
	10 000 - 50 000 as.	12 %	28 %	32 %	28 %
	< 10 000 as.	9 %	17 %	70 %	4 %
Hedelmällistä vuoropuhelua kuntalaisten ja paikallistoimijoiden (seurat yms.) kanssa	> 50 000 as.	0 %	25 %	69 %	6 %
	10 000 - 50 000 as.	0 %	52 %	36 %	12 %
	< 10 000 as.	0 %	17 %	74 %	9 %
Tasapuolisuutta eri käyttäjäryhmien tai lajien olosuhteiden kehitystyöhön	> 50 000 as.	0 %	27 %	60 %	13 %
	10 000 - 50 000 as.	4 %	58 %	29 %	8 %
	< 10 000 as.	0 %	39 %	48 %	13 %
Parantunutta poikkihallinnollista yhteistyötä kuntaorganisaatiossa	> 50 000 as.	0 %	33 %	60 %	7 %
	10 000 - 50 000 as.	8 %	56 %	20 %	16 %
	< 10 000 as.	4 %	52 %	39 %	4 %
Avoimuutta ja läpinäkyvyyttä liikuntaolosuhteiden kehittämiseen	> 50 000 as.	0 %	20 %	73 %	7 %
	10 000 - 50 000 as.	4 %	40 %	40 %	16 %
	< 10 000 as.	4 %	22 %	70 %	4 %

Taulukko 8. Vastaajien liikuntapaikkasuunnitelmista arvioimat hyödyt omassa kunnassa (N=64)

Mikä on syynä, että kunnallanne ei ole tällä hetkellä laaja-alaista kuntatasoista liikuntapaikkasuunnitelmaa? Ovatko jotkin alla mainituista tekijöistä vaikuttaneet teillä asiaan?	KUNTAKOKO	Keskeinen syy	Jossain määrin syynä	Ei syynä
Vanha liikuntapaikkasuunnitelma ei ole enää voimassa / ajantasainen, mutta uuden tekemisestä ei vielä päätöksiä	> 50 000 as.	25 %	0 %	75 %
	10 000 - 50 000 as.	15 %	18 %	67 %
	< 10 000 as.	10 %	19 %	71 %
Emme koe liikuntapaikka-suunnitelmaa tarpeelliseksi kuntamme pienen koon takia (= vähän liikuntapaikkoja)	> 50 000 as.	0 %	0 %	100 %
	10 000 - 50 000 as.	3 %	21 %	76 %
	< 10 000 as.	34 %	37 %	29 %
Emme koe liikuntapaikkasuunnitelmaa tarpeelliseksi nykyisessä talous-tilanteessa (Ei resursseja liikuntaolosuhteiden kehittämiseen tms.)	> 50 000 as.	0 %	0 %	100 %
	10 000 - 50 000 as.	3 %	36 %	61 %
	< 10 000 as.	13 %	46 %	41 %
Emme koe liikuntapaikka-suunnitelmaa tarpeelliseksi ylipäänsä (= se ei ole hyödyllinen / vaikuttava olosuhtekehittämisen työkalu)	> 50 000 as.	0 %	0 %	100 %
	10 000 - 50 000 as.	6 %	6 %	88 %
	< 10 000 as.	6 %	20 %	74 %
Liikuntapaikkaverkostoa laajasti koskevan suunnitelman laatiminen on moninaisten tahtotilojen ja vaikuttajaryhmien (seurat, poliitikot, lajiliitot yms.) takia liian raskas / vaikea prosessi	> 50 000 as.	0 %	100 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	12 %	39 %	48 %
	< 10 000 as.	12 %	35 %	54 %
Liikuntapaikkojen / -olosuhteiden kokonaiskehittämistä on asemoitu epäselvästi kuntaorganisaatiossamme	> 50 000 as.	0 %	67 %	33 %
	10 000 - 50 000 as.	18 %	27 %	55 %
	< 10 000 as.	16 %	39 %	45 %
Kuntajohtomme ei halua osaluokkohtaisia erillisiä suunnitelmia / ohjelmia ("Kunnalla saa olla vain yksi strategia")	> 50 000 as.	33 %	33 %	33 %
	10 000 - 50 000 as.	9 %	36 %	55 %
	< 10 000 as.	10 %	18 %	72 %
Liikuntapaikkasuunnitelman laatiminen on liikuntatoimen henkilö-, aika- tai osaamiresurssien kannalta liian työlästä	> 50 000 as.	33 %	0 %	67 %
	10 000 - 50 000 as.	36 %	39 %	24 %
	< 10 000 as.	20 %	39 %	41 %

Taulukko 9. Syitä liikuntapaikkasuunnitelman puuttumiseen kunnissa (N=108)

Onko teillä joitakin alla olevia rajatumpia kuntatasoisia olosuhtesuunnitelmia?	KUNTAKOKO	On	Ei ole	En tiedä / osaa sanoa
Kuntatasoinen LÄHILIIKUNTAPAIKKOJEN kehittämissuunnitelma / -ohjelma tms.	> 50 000 as.	50 %	50 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	39 %	49 %	12 %
	< 10 000 as.	23 %	66 %	11 %
Kuntatasoinen HUIPPU-/KILPAURHEILUN OLOSUHTEIDEN kehittämissuunnitelma / -ohjelma tms.	> 50 000 as.	0 %	100 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	9 %	85 %	6 %
	< 10 000 as.	1 %	90 %	8 %
Kuntatasoinen KÄVELYN- JA PYÖRÄILYN OLOSUHTEIDEN kehittämissuunnitelma / -ohjelma tms.	> 50 000 as.	100 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	27 %	55 %	18 %
	< 10 000 as.	10 %	69 %	21 %
Kuntatasoinen LUONTOLIIKUNTA- JA VIRKISTYSALUEIDEN (luontopolut, uimarannat, veneilyolosuhteet yms.) kehittämissuunnitelma / -ohjelma tms.	> 50 000 as.	25 %	75 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	12 %	76 %	12 %
	< 10 000 as.	23 %	63 %	14 %
Kaupunki ja taajama-alueiden LÄHILUONNON VIRKISTYSKÄYTÖN ("rakentamaton lähiluonto") kehittämissuunnitelma	> 50 000 as.	0 %	100 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	6 %	76 %	18 %
	< 10 000 as.	10 %	76 %	14 %

Taulukko 10. Muiden erillisten olosuhtesuunnitelmien olemassaolo kunnissa, joilla ei ole kuntatasoista kokonais suunnitelmaa (N=108)

Arvioi missä määrin alla luetellut erilaiset tekijät ovat ohjanneet / vaikuttaneet kuntanne liikuntapaikkaverkostoon liittyviin painopistevalintoihin ja resurssikohdennuksiin 2010-luvulla.	KUNTAKOKO	Erittäin vaikuttava ohjuri	Melko vaikuttava ohjuri	Pienessä määrin vaikuttava ohjuri	Ei minkäänlainen ohjuri
Valtion liikunta(paikka)poliittiset linjaukset	> 50 000 as.	0 %	0 %	100 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	13 %	35 %	29 %	23 %
	< 10 000 as.	6 %	30 %	38 %	26 %
Lajiliittojen olosuhdevaatimukset	> 50 000 as.	0 %	33 %	67 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	10 %	45 %	29 %	16 %
	< 10 000 as.	4 %	17 %	37 %	41 %
Koottu taustatieto kunnan liikuntapalveluiden nykytilasta	> 50 000 as.	0 %	67 %	33 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	10 %	19 %	61 %	10 %
	< 10 000 as.	10 %	41 %	29 %	20 %
Kunnan hyvinvointi- & terveysindikaattorit	> 50 000 as.	0 %	33 %	67 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	6 %	42 %	35 %	16 %
	< 10 000 as.	7 %	29 %	48 %	16 %
Liikuntatoimen virkahenkilöstön asiantuntijänäkemykset	> 50 000 as.	67 %	33 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	26 %	55 %	16 %	3 %
	< 10 000 as.	26 %	41 %	29 %	4 %
Liikuntatoimea ohjaavan lautakunnan / jaoston näkemykset	> 50 000 as.	0 %	67 %	33 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	13 %	42 %	39 %	6 %
	< 10 000 as.	14 %	34 %	36 %	16 %
Kuntalaisten näkemykset ja toiveet	> 50 000 as.	0 %	100 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	29 %	48 %	19 %	3 %
	< 10 000 as.	24 %	53 %	21 %	1 %
Harrastetoimintaan keskittyvien seurojen / yhdistysten näkemykset ja toiveet	> 50 000 as.	33 %	67 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	29 %	42 %	23 %	6 %
	< 10 000 as.	28 %	51 %	19 %	1 %
Tavoitteelliseen kilpaurheiluun keskittyvien seurojen / toimijoiden näkemykset ja toiveet	> 50 000 as.	33 %	67 %	0 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	19 %	55 %	16 %	10 %
	< 10 000 as.	10 %	31 %	37 %	21 %
Vahvojen yksittäisten paikallisten poliitikkojen tahtotilat	> 50 000 as.	0 %	33 %	67 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	13 %	37 %	37 %	13 %
	< 10 000 as.	13 %	24 %	29 %	34 %
Paikallinen yrityselmä / elinkeinopoliittiset intressit	> 50 000 as.	0 %	33 %	67 %	0 %
	10 000 - 50 000 as.	3 %	13 %	58 %	26 %
	< 10 000 as.	3 %	14 %	47 %	36 %

Taulukko 11. Liikuntapaikkaverkostoon kehittämiseen liittyvien painopistevalintojen ohjurit, kunnissa joissa ei ole liikuntapaikkasuunnitelmaa

SMARTSPORT

+358 40 575 1717
SMARTSPORT.FI
INFO@SMARTSPORT.FI

Asiantuntijatukea
liikuntapalvelujen
kehittämistyöhön

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

SMART SPORT